

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 27.

Måndagen den 31 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs och bordlades för andra gången Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5.

§ 2.

Samma Utskotts Memorial N:o 6, i anledning af återremiss å Utskottets Utlåtande N:o 2, angående väckt motion om ändring af 59 § Riksdagsordningen, hvilket memorial härefter föredrogs, lades till handlingarna.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 38, med förslag till voteringsproposition med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande de Kongliga teatrarne.

Punkten 1.

Den deri föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

§ 4.

Enligt Kammarens förut fattade beslut företogs nu till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 33, i anledning af väckta motioner rörande dels afskrifning eller aflösning af grundskatterna; dels afskrifning af eller lättnader i rustnings- och roteringsbördan.

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.*

Beträffande först grundskatterna hade, med andledning af åtskilliga i ämnet väckta motioner, Utskottet i förevarande Utlåtande hemställt under

Litt. A, mom. 1.

att Riksdagen måtte besluta:

“att af kronan behållen ränta och kronotionde å hemman eller lägenheter af skatte eller frälse natur, å sådana hemman eller lägenheter af krono natur, som enligt gällande föreskrifter kunna till skatte köpas, å ecklesiastikstatens boställen samt å hemman eller lägenheter, hvilka innehafvas af enskildt verk, menighet eller inrättning, tio för hundra afskrifvas från och med ingången af år 1885;

att der vid afskrifning å ränta och kronotionde för hemman eller lägenhet bråk af öre uppkommer, beräknas afskrifningsbeloppet till närmast högre öretal;

att till grund för afskrifningsprocentens beräkning läggas räntans och kronotiondens belopp, sådana de vid afskrifningstidens början äro i jordeboken upptagna;

att afskrifning icke medgifves för

a) de i jordeboken i särskild kolumn uppförda presternas utlagor;

b) hospitalens med ingången af år 1877 till statsverket indragna frälseräntor och andra afgälder af fast egendom äfvensom de skogsräntor, som utgöras för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen upplåtna, eller de afgifter, hvilka blifvit åsatta åtskilliga inom nämnda län belägna, åt enskilde endast tills vidare upplåtna lägenheter; samt

att de ytterligare bestämmelser, som vid afskrifningens tillämpning kunna finnas erforderliga, må af Kongl. Maj:t meddelas.“

Häremot hade inom Utskottet reservationer anmälts dels af Herr *L. M. Nordenfelt*, dels af Herrar Grefve *G. Sparre*, *R. Montgomery-Cederhielm*, *L. W. S. Lothigius*, Friherre *G. Tamm* och *R. Törneblad*, dels af Herr *C. E. Casparsson* och Herr Friherre *H. M. Palmstierna*, dels ock, i afseende på motiveringen af Herrar *Ola Bosson Olsson*, *Nils Petersson* och *J. E. Johansson*, med hvilka Herrar *Ola Andersson* och *Sven Nilsson* instämt.

Efter föredragning af Utskottets hemställan, anförde:

Herr *Wieselgren*: Sedan Stats-Utskottet uppräknat de motioner, som i detta ärende blifvit afgifna samt redogjort för dess innehåll, yttrar det såsom sin åsigt, “att skälen för grundskatternas olämplighet så ofta blifvit i tal och skrift framställda, att det ej kan vara påkalladt att här åter upprepa desamma.“ Om detta innebär, att Utskottet anser skälen för grundskatternas olämplighet redan vara så framställda, att allt tal derom numera är obehöfligt, att således sjelfva saken måste fattas såsom ett axiom, så ber jag för min del få för-

klara att jag icke kan gå in på ett dylikt åskådningssätt. Motskäl mot dessa af Utskottet godkända skälen, hafva ju minst lika ofta blifvit framställda, och om framställningarnes talrikhet innebär, att saken, de röra, är axiomatisk, så böra äfven motpåståendena komma i åtnjutande af samma fördel i bevisföringsmetod. Då Utskottet emellertid icke ansett lämpligt att återupprepa sina skäl för grundskatternas afskaffande, vill jag icke heller anse lämpligt att upprepa skälen *emot* samma åtgärd, utan vill jag lägga denna del af saken ad acta.

Men om jag än således underlåter att vidröra Utskottets dom öfver grundskatterna såsom "otidsenliga", så finnes det dock tvifvels utan ett mera allmänt skäl, på grund af hvilket vi kunna inlåta oss i tal om frågan, och detta skäl är att söka i det ofta hörda påståendet, att grundskatterna äro *orättvisa*. I *rättvisans* namn har man ganska länge fordrat dessa skatters afskaffande. Men jag frågar, i hvilken rättvisas? Skulle det möjligen vara i den juridiska rättvisans namn sagde kraf framställas? Detta tror jag dock vara omöjligt. Man begär ingen orättvisa mot berg och backar, ingen orättvisa mot jordagods och egor, äfven om man å några af dem lägger en skatt, och låter andra få vara derifrån frie. Det är endast det lefvande objektet, som kan blifva föremål för orättvisa, icke det döda. Således är det denna jords forne egare, som blifvit föremål för den der orättvisa behandlingen, men icke jorden sjelf. I samma ögonblick desse förfördelade egare, stege upp ur sin graf och anhängiggjorde sin talan, skulle jag vara den förste att förklara dem för rätte målsegare. Men desse finnas icke numera, och det lär väl vara svårt för hvilken som helst af oss, att uppvisa vår på ärftliga anspråk grundade egenskap af deras rättsinnehafvare. Och dock finnas här målsegande. Den svenska allmogen stiger fram såsom målsegare i saken, och den anhängiggör sin talan i ståndstraditionernas namn. Då stånden afskaffades här i landet, afskaffades icke ståndstraditionerna — de lydde icke under vår lagstiftande magt. I dessa traditioners namn är det, som "fjerde ståndet", hvilket länge nog känt sig undertryckt, nu träder fram och vill såsom ett historiskt korollarium af den samhällsklassernas likställighet, som sedan snart tjugu år i politiskt afseende egt rum, begära, att denna likställighet må varda utsträckt äfven till den svenska jorden. Det är svenska allmogen som begär att det icke längre skall finnas någon "herrejord" eller "bondejord" i landet, utan att all jord skall i sin kamerala rang vara sinsemellan lika jemnordnad som i allmänt medborgerligt afseende våra samhällsklasser äro det.

Det skulle vara lätt att afgöra denna fråga, om man finge betrakta den endast såsom en juridisk fråga och hänvisa densamma till en rikets domstol; men frågan är icke juridisk utan politisk. Det är i den *historiska* och icke i den juridiska rättvisans namn, som svenska allmogen framställer sina anspråk; och forum för den politiska rättvisans skipande är just här. Svenska Riksdagen kan enligt min tanke icke tillbakavisa krafvet på att få de anspråk pröfvade, hvilka man i den i historiska rättvisans namn framställer. Om jag då såsom en af

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

desse pröfvande nu skall fälla mitt utlåtande, så tvekar jag icke att förklara det kraf, som i sagde afseende framställes, vara berättigadt. Icke så, att jag finner det understödt af vare sig ekonomisk eller juridisk rätt — åberopar man sådana grunder, jäfvar jag dem såsom ohållbara; men om anspråken ställas på politisk grund, då erkänner jag dem såsom egande så stor vikt och betydelse att jag böjer mig för dem. Såsom pligtig att gifva akt på tidens tecken, finner jag mig icke kunna motsätta mig en med stigande styrka fordrad ändring i gamla förhållanden, hvilka allt jemt och synbarligen också allt för mycket erinra om försvunna tider, tider, hvilkas hugkomst väcker bittra minnen hos en talrik och betydande samhällsklass, just densamma, som i närvarande stund anhängiggör sitt besvärsmål inför det politiska forum i vårt land.

Men efter detta medgifvande återstår ännu en sak att tala om; det är *sättet* för ändringens verkställande. Två sätt har man sedan länge föreslagit, och hvardera af dem har sina ganska betydande målsmän. Det är gamla bekanta ord jag nämner, då jag upprepar orden *aflösning* och *afskrifning*. Det är juridiskt rätt, det är ekonomiskt riktigt, det är derjemte politiskt klokt, att genomföra den fordrade likställigheten genom aflösning; att åvägbringa den genom afskrifning är intetdera. Men då jag säger, att denna ändring borde ske på aflösningens väg, vet jag mer än väl hvilket svar, som möter mig. *Aflösningen* af grundskatterna, säger man, är *en öfvervunnen ståndpunkt*. Ja, mine herrar, man säger så; men jag har i den saken en mening för mig. Jag tror nemligen, att rättens ståndpunkt väl kan *öfvergifvas* men aldrig *öfvervinnas*; och jag vidhåller därför fortfarande min öfvertygelse att sagde ståndpunkt, om man än i förvarande fråga öfvergifvit den, likväl ändå icke är *öfvervunnen*.

Jag kan icke underlåta att begagna tillfället att till min gamle politiske vederdeloman på östgötabanken rigta några ord af erkännande för att han, ännu vid denna "sena timme" af grundskattefrågans behandling, har vågat återkomma med ett förslag, som ställer sig på rättvisans grund vida mer än man kunnat hafva skäl att förmoda efter allt hvad som förekommit emellan den stund, då han först bragte denna fråga på tal, och den stund, då han senast gjorde det. Säkerligen skall den tid, som en gång kommer att granska våra åtgöranden, hafva ett hedrande ord till öfvers för denne gamle gråhårsman, som vågat uttala sin från de manges afvikande öfvertygelse, ehuru han visste att han skulle bli "en ropandes röst i öknen". Möjligen skall man mot denna motion anmärka att den dock till en viss grad inrymmer afskrifningens idé under aflösningens mantel; jag har icke förbisett den sidan af saken. Men mot denna anmärkning har jag uppställt ett minne, för hvilket jag åtminstone icke har gjort mig blind, minnet af landtägsgården, som, säga hvad man vill, utgör den svaga punkten i de svenska grundskatternas historia. För min enskilda del skulle jag icke hafva något emot att låta Herr C. A. Larssons delvisa afskrifning af grundskatterna qvitta med det gamla för svenska bondeståndet länge uppretande, länge sårande, länge tryckande minne, som ligger i historien om landtägsgården, denna skatt som mot protester, ofta

och ideligen upprepade, likvisst fick öfvergå från en för vissa förhållanden åtagen bevillning till en stadig ränta.

Mot mitt tal om aflösning och emot hvad jag sagt förut om grundskatterna och deras befogenhet i ett eller annat afseende skall man säkerligen citera Utskottets på något ställe här i betänkandet förekommande ord, att konung och riksdag gemensamt redan beslutat deras afskaffande; det förekommer under andra punkten, der senare delen af denna fråga behandlas, men der det synbarligen talas icke om försvarsverket, utan om indelningsverket, betraktadt såsom grundskatt. Jag tror mig derföre ega skäl att anse detta yttrande vara fäldt om det hela. Men jag tror mig också ega skäl att påyrka att detta beslut varit fattadt under en viss förutsättning, nemligen under den af försvarets ordnande på värnpligtens grund, och att således "kompromissen" icke finnes till såsom skattefråga utan att på samma gång vara försvarsfråga. Om jag då frågar hvar försvarsfrågan finnes i detta betänkande, så måste man naturligtvis svara mig att den är utelyckt. Men i samma ögonblick är också jag från min sida berättigad säga att talet om hvad konung och riksdag gemensamt beslutat i sagde afseende då också bör vara utelyckt.

Man talar ofta om "kompromissen", och dermed menar man naturligtvis 1873 års kompromiss. Mycket ofta hugnas den med rätt obliida omdömen. Nog kan det i dem ligga ganska mycken sanning, men för min del har jag dock funnit dem vara till en viss grad orättvisa. Ty en riktig tanke ligger dock till grund för kompromissen äfven i den form, hvori den framställdes 1873, den tanken nemligen, att skola grundskatterna afskrivas, så måste det ske på kompromissens väg. Den söker nemligen att för uppnåendet af åtrådade mål medla mellan olika rättsuppfattningar, söker likasom att slå bro mellan forntida traditioner och nutida åskådningssätt — och det bör man icke förbise, när man bedömer densamma. Men 1873 års kompromiss lider af ett fel och dertill ett ganska stort fel. Den är byggd på ett psykologiskt misstag, på ett förbiseende af skaplynnet hos de förhandlande parterna. Man ville å ena sidan bjuda det högsta för att få det bästa — men man ville måhända icke detsamma å andra sidan. Det enda som var gemensamt för båda parterna var önskan att *i ett enda* slag kunna uppgöra saken — och deri låg misstaget. För att verificera detta påstående, hänvisar jag till de händelser, som egt rum sedan 1873. För min del kan jag emellertid icke fatta annat än att genom Första Kammarens beslut i fjol och genom det betänkande som Andra Kammarens förtroendemän i Stats-Utskottet i förevarande fråga i år afgifvit måste kompromissen från 1873 anses hafva blifvit grafflagd. Men sagde kompromiss är icke den enda. Det finnes ännu en sådan att beakta och det är kompromissen af år 1877 års modell. Denna pekar på *partiella reformer*, den hänvisar till en gammal känd och välkänd metod, nemligen att med många små grepp lösa stora frågor, att på den lugna, till sina följder alltid öfverskådliga utvecklingens väg nå målet i bredd med och icke före det allmänna tänkesättet. Jag vågar derför såsom min öfvertygelse uttala, att skola grundskat-

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

terna icke aflösas utan afskrifvas, så måste det ske på den väg, som kompromissen af 1877 års modell anvisar.

Mycket väl kan jag dock tänka mig, att man skall tillbakavisa denna min tanke med upprepande af en lösen, som ganska ofta blifvit hörd och som innefattas i endast tre, men mycket vägande ord, "*allt eller intet*". Men om så skulle ske, kan jag icke inse annat än man handlar oklokt från båda parternas sida sedt.

Ganska ofta hör man påstås, att jordbrukaren aldrig funnit något tillmötesgående, och det är icke länge sedan vi hörde här i Kammaren yttras, att den svenska jordbrukande befolkningen fått vänja sig vid att alltid, då den framställt några fordringar, få dem tillbakavisade. Jag tror dock icke, att detta påstående håller streck. I skatteregleringskomiténs betänkande är ju omförmäldt, att sedan 1809 hafva skatter af grundskattenatur, motsvarande ett belopp af mer än två och en half million kronor, blifvit afskaffade, och såsom vi veta, är det icke längre än femton år sedan en grundskatteafskrifning skedde till ett belopp af 685,000 kronor, hvilket ju ändock är *något*. Sedan den tiden äro ju också samtliga grundskatter faktiskt ställda på afskrifning, icke på grund af något Riksdagens beslut, utan på grund af ett förhållande, som säkrare och oundvikligare än någonsin voteringar i Riksdagens Kamrar leder till målet — jag menar det sjunkande penningvärdet. Möter man mig med det påståendet, att den afskrifningen är en afskrifning, som icke känns, så inskränker jag mig till det gemäle, att den känns måhända icke i dag, icke i morgon och icke heller i öfvermorgon, men att den *ändock* är af stor betydelse; ty, huru omärkligt som helst, pågår den alltjemt faktiskt och säkert. Jag tillåter mig omnämna, hvad en klartänt man af allmogeklassen en gång yttrade till mig, då jag påpekade detta förhållande. "Ja", sade han efter ett ögonblicks eftersinnande, "när min far i världen skulle betala sin skatt, så reste han in till närmaste stad och sålde en ox; betalningen för den räckte till skattens betalande. Nu gör jag sjelf så ock — äfven nu räcker betalningen till för skatten — men skilnaden är ändå den att min gård är dubbelt så stor som min fars." Villigt medgifver jag att jordbrukarens ställning, särdeles nu, mångstades är svår; jag inser mycket väl, att den konkurrens, för hvilken han är utsatt från alla håll och särskildt från det stora landet på andra sidan Atlanten, skall pressa ned priserna för honom, så att han rätt ofta torde känna sig i en ganska tryckt ställning. Men jag vill anmärka, att han icke är ensam om den känslan, den erfarenheten. Han delar den med nästan alla andra producenter. Den utveckling på kommunikationernas område, som vår tid sett, har mer och mer utvidgat marknaden för alla länders producerande krafter; det är mycket säkert, att, om jordbrukaren tillspörjer bergsmannen, fabriksidkaren, handverkaren eller hvilken annan som helst, skall han få höra från en hvar af dem samma klagan. Och jag frågar eder, mine herrar: när Utskottet nu föreslår Riksdagen att besluta en "*lindring*" genom att afskrifva tio procent af grundskatterna, skulle verkligen denna åtgärd kunna innebära någon lindring för Sveriges jordbrukande befolkning? Skulle verkligen denna afskrifning, bifallen, mäktas åstad-

komma någon ändring i jordbrukarens ställning, skulle den sätta honom i stånd att uthärda konkurrensen med Amerika, Ryssland och andra sädesproducerande länder? Jag vågar påstå, att den är dertill alldeles för liten, att den i de flesta fall icke skall kännas det allra minsta. Och om jag nu särskildt fäster mig vid det i Utskottets betänkande understrukna ordet *lindring*, så har jag en annan fråga att framställa: är det meningen, att vi skola besluta en lindring åt *de betryckta* hemmansegarne, kan det då försvaras att vi lemna den äfven till *alla de öfriga*? Så länge den rike skattejordegaren, vore han ock millionär, skall erhålla en "lindring" relativt lika stor som den fattigaste egare af $\frac{1}{32}$ eller $\frac{1}{64}$ mantal, kan jag omöjligen finna den föreslagna åtgärden hvarken rättvis eller innebärande hvad man för en sådan åtgärd måste ställa upp såsom det viktigaste villkoret: det att den för de undsatte verkligen skall vara af behofvet påkallad. Hade Utskottet deremot framkommit med förslag om vidtagande af åtgärder för att åt de svagaste, åt de af grundskatterna mest betungade medlemmarne af vår hemmansegarerclass åstadkomma en lindring, skulle, derom är jag lifligt öfvertygad, inom denna Kammare icke en enda röst höjt sig mot bifall till ett sådant förslag. Men äfven om så varit fallet, skulle man möjligen svarat, att ett sådant förslag icke innebure något vidare tillmötesgående, åtminstone icke ett tillräckligt sådant. Man fordrar stundom *mycket* för att medgifva sig hafva fått *något*. Men jag kan dock icke underlåta att lägga Kammaren på hjertat, hurusom vi ju icke sitta här såsom oansvarige förvaltare af statens tillgångar, utan att vi, hvar och en i sin mån, äro skyldige att göra redo och räkenskap för det sätt, hvarpå vi tillvägagå. Jag får, såsom representant för en af Sveriges städer, erinra representanterna för Sveriges landsbygd derom, att äfven dessa städer befinna sig i en ganska betänklig ställning. Äfven de äro tryckta af tunga bördor. Deras skuld stiger; deras utgifter för fattigvård, helsevård, undervisningsanstalter o. s. v. äro stadda i hastig tillväxt. Jag ber blott att härför få anföra så pass mycket bevisande siffror, som att Sveriges städers hela skuldsomma, som år 1874 var 45,165,000 kronor, år 1881 var uppe i 80,785,000 kronor, och att deras utgifter från 1874 till år 1881 stigit med mera än sju millioner kronor. Dessa siffror torde, mine herrar, bevisa, att betänksamheten hos oss stadsrepresentanter i en fråga, sådan som denna, icke beror på någon ögnighet, utan att vi verkligen befinna oss i nödvändighet att i den mån, vi kunna, tillse, att icke våra kommittenters intressen blifva för litet beaktade eller för mycket åsidosatta. Jag kan icke annat än varmt erkänna den uthållighet och fosterlandskärlek, hvarmed Sveriges allmoge i alla tider, äfven under de mest bekymmersamma, utmärkt sig. Men jag vill dervid äfven erinra, att Sveriges städer icke heller hafva något att förebrå sig i detta afseende, att äfven de under tunga tider hållit ut och aldrig undandragit sig de uppoffringar och det arbete för fosterlandets väl, som af tidsomständigheterna betingats. Jag vill derfor också vid minnet af våra gemensamma både profningar och framgångar uttala den förhoppningen, att vi alla måtte kunna enas om, att icke i detta utskottsbetänkande se en krigsförklaring, en proklamation, som manar oss till inbördes krig, utan att vi hellre må betrakta det såsom det

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.*
(Forts.)

sista bladet i den krönika, som skildrar följderna af 1873 års utförbara och nu grafflagda kompromiss. Men kunde vi dertill förena oss om ett litet postskriptum till detta betänkande, afseende ett utjemnande af grundskatterna, hvar helst det utjemnadet af billigheten kräfvades, skulle detta, synes mig, vara en synnerligen önskvärd och försonande afslutning af sagda krönika; och i det syftet ber jag få yrka återremiss till Utskottet af betänkandets nu föredragna punkt.

Herr Herslow: Jag skall icke vara mångordig, då man i närvarande ögonblick icke debatterar om åsikter utan om önskningsar och intressen, och intressena taga icke skäl. Det skulle dessutom vara ögrannlaga, om vi bjödo skäl för ett afslag, då Utskottet icke besvärat sig med en enda tillstymmelse af skäl för ett bifall. Det hade dock kanske behöfts. Den ärade talare, som hade ordet näst före mig, yttrade sig i dag om kompromissen vänligare än jag någonsin hört honom göra. Jag tror anledningen dertill vara att han ansåg sig hålla talet vid dess graf. Men jag vågar knappt tro, jag vet icke ens, om jag vill tro, att en grafläggning egt rum. Kompromissen egde dock skäl. Det kan vara begripligt att, när det var fråga om att skapa en ny, för hela befolkningen mycket betydlig försvarsbörda, personlig så väl som ekonomisk, man då också tänkte på att åstadkomma någon lindring, åtminstone för den del af befolkningen, som bar en separat börda. Då var det dessutom icke blott fråga om en eller annan afskrifning, utan om en fullständig skattereglering; det var icke fråga blott om grundskatterna, utan om bevillningen, om att jordbruksnäringsen såsom andra näringar skulle bära en inkomstskatt o. s. v. Här ser jag icke en skymt till något sådant. Men, invänder man, det är ju blott fråga om en partiel afskrifning, endast 10 procent. För mig åtminstone är detta principiellt alldeles detsamma som en fullständig afskrifning; och jag hemställer till eder alla, hvilken grupp ni än må tillhöra, att upprigtigt besvara huruvida ni icke äro öfvertygade om att denna partiella afskrifning icke blir blott partiel utan faktiskt och praktiskt blir identisk med en fullständig afskrifning. Kan någon tro att icke efter dessa 10 procent följa återstående 90 procent mycket fortare än inom 37 år? Huru hafva vi då det stäldt? Det är icke blott jordskatten som vi hafva afskrifvit, utan vi hafva derigenom äfven afskrifvit hela vårt försvarsverk. Ty försvaret är hos oss på det intimaste sammanknutet med jordbeskattningen, så att hvarje reglering af försvarsväsendet måste nödvändigt också vara en skattereglering. Under den nu förkättrade perioden, som man anser afslutad i fjor, försökte man dock allvarligt att organisera försvaret och reglera skatteväsendet. Nu är det icke fråga om att reglera någonting. Det förslag, som nu föreligger, löser icke frågan, utan hugger af den, skär upp den i ett hörn för att få hela dess viktiga innehåll att ramla ut. För mig, som, då en organisation af försvaret stälts i förbindelse med en reglering af skatteväsendet, alltid satt försvarsfrågan såsom N:o 1, kan detta förslag icke ett ögonblick vara lockande; jag kan icke någonsin vara med om ett förslag, som icke ens sätter försvarsfrågan såsom N:o 2, utan helt enkelt bortkastar den.

Jag är verkligen mer än den siste talaren öfvertygad om den politiska vigten af att komma till klarhet i begge dessa frågor; och jag skall ej blott vara med om en aflösning, äfven en afskrifning skall icke uti mig möta en motståndare, blott frågan derom icke framkommer på detta vis. Men ingen, som allvarligt huser den åsigt, som i fjer förmodade många att handla, skall annat än med smärta finna omöjligheten att biträda det nu föreliggande förslaget.

Då jag i dessa frågor icke ämnar besvara med ännu ett yttrande, ber jag få tillägga, att jag vill förorda den punkt, som icke närmare berör skattefrågan, utan blott går ut på en reglering eller skattelinndring, nemligen punkten B mom. 2) och 3). Deremot anser jag allt det öfriga böra afslås. På den nu föreliggande punkten yrkar jag således afslag.

Häruti instämde Herrar *Key, Thomasson, Sandvall, Rubenson* och *von der Lancken*.

Vidare yttrade:

Herr Grefve Björnstjerna: Jag har alltid erkänt det olämpliga i jordbeskattningen, sådan den nu förefinnes. Om jag icke gjort det, skulle jag betydligt vanslägtats. Det torde nemligen vara för Kamraren bekant, att min far var den förste, som på allvar fäste uppmärksamheten på de stora olägenheter, det nuvarande skatteväsendet medför, och jag vågar påstå, att, om hans förslag då vunnit Riksdagens bifall, hade denna stora fråga nu varit för länge sedan till allmän belåtenhet löst. Ej underligt således att jag alltid lifligt önskat en lämplig omreglering eller, hvarför icke, afskrifning af grundskatterna. Det finnes dock en sak, som för mig är långt viktigare än till och med en reglering af grundskatterna; detta är fäderneslandets försvar. Jag kan icke fatta den tanke, som under denna riksdag flera gånger uttalats, att man, därför att vårt försvar är otillfredsställande, icke skall göra någonting för att bättra detsamma, utan tvärt om afslå hvarje försök till tidsenligt ordnande deraf. Detta är en så besynnerlig tankegång, att jag åtminstone icke har kunnat sätta mig in i densamma. Det är onekligt, mine herrar, såsom äfven den siste talaren framhöll, att den så mycket förkättrade kompromissen var en dålig tillställning — det var högst olämpligt att sålunda köpslå och säga: landet behöfver ett bättre försvar, men för att det skall erhålla detta, betingar jag mig sjelf en fördel på andras bekostnad. Detta allt är sant, men försvarsfrågan var dock dervid framhållen såsom landets viktigaste fråga. I samma mån som denna kompromiss visade sig omöjlig att genomföra, i samma mån har försvarsnihilismen mer och mer tagit öfverhanden. Om man tänker tillbaka på den tid, då majoriteten inom denna Kammare framlade sitt första förslag till arméorganisation, var detta förslag visserligen behäftadt med fel, det utarbetades i stor hast, och i detsamma fanns åtskilliga bestämmelser hvilka omöjliggjorde dess antagande, men man kan dock icke neka, att det var en fosterländsk tanke, som genomgick det hela, man var på den rätta vägen.

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Förslaget föll. Då regeringen sedan upptog dess grundtanke och tillsatte en komité, hvilken utarbetade ett nytt förslag på fullt antaglig grund, men som icke uppstälde ens så stora fordringar som majoritetens nyss förkastade förslag, huru gick det då? Jo, denna samma majoritet, hon ville icke antaga, hvad hon sjelf nyss förut erbjudit. Hon skar af halfva reserven och halfva stamtruppernas öfningstid, det värnpligtiga befälet och inskränkte beväringens öfningar med $\frac{1}{3}$, med ett ord hon sönderskar sitt eget foster, så att det blef svårt att igenkänna detsamma, och detta oaktadt både statsministern och krigsministern fäste uppmärksamheten på, att ett så stympadt förslag aldrig kunde vinna hvarken Medkammarens eller regeringens bifall. Resultatet blef, att det hela föll. Nu går man ännu längre. Nu vill man icke gifva någonting alls till försvaret. Man vill, att det fortfarande skall i hela Norrland finnas blott ett enda batteri och detta till fot. Förmodligen därför, att afstånden der äro så stora. Man har anskaffat positionsartilleri, men man vill icke bestå något manskap att sköta kanonerna. Man vill icke hafva någon träng, vår beväring får således i händelse af krig förgås i elände, slutligen vill man icke ens bestå patroner till gevären. Men under sådana omständigheter, under det att man icke vill gifva ett öre nya anslag till förbättring af försvaret, påyrkas flitigt afskrifning af grundskatter och andra jorden åliggande besvär. Detta anser jag vara för mycket begärdt. Bättre då att återgå till kompromissens tid. Hade man sagt: det och det vilja vi göra för försvaret, om en motsvarande billig afskrifning af grundskatterna kommer till stånd, då skulle jag kunnat rösta för något sådant. Såsom frågan nu står deremot, är det mig omöjligt att rösta annat än nej till denna punkt.

Grefve Sparre: Jag har förgäfvets väntat att från den sida, der man påyrkar bifall till Stats-Utskottets förslag, någon röst skulle höja sig till genmäle mot de invändningar deremot, som här blifvit framställda. Då likväl så icke skett, måste jag sjelf försöka mig i den delen.

Jag har vid flera föregående tillfällen gifvit tillkänna och jag blef erinrad derom i fjor, då jag yttrade mig emot det då föreliggande härordningsförslaget, att jag anser en lindring i de bördor, som för närvarande trycka jordbruket, vara väl behöflig. Jag vidhåller fortfarande samma mening, äfven om jag icke kunde biträda den fullkomliga afskrifning, som då yrkades, eller ett på så lösa grunder fotadt härordningsförslag, som det hvilket i fjor förelåg. Jag erkänner vidare, att Utskottets motivering kan gifva anledning till sådana ytt- randen, som vi här i dag fått höra, så väl från den förste talaren, som äfven i synnerhet af en ärad talare på malmöbanken nemligen, att nu ifrågavarande lindring endast vore en början; jag vill nemligen icke gå in på att afskrifningen af de återstående nittio procenten af grundskatterna "skall gå som en dans". Jag erkänner således, att jag finner Utskottets motivering alldeles obehörig och vill i likhet med flera föregående talare opponera mig mot densamma; men gäller det deremot, att såväl i afseende å grundskatterna, som beträffande de ovissa besvär, hvilka utgöras af våra rust- och rotehållare, medgifva en

lindring, så är jag med derom. För min del anser jag just på grund af den förklaring Stats-Utskottet här afgifvit angående prestationerna till rustningen, det vara tydligt, att dessa prestationer utgöra en del af grundskatterna, hvadan, på samma gång en lindring i de förra medgifves, man också i och med detsamma bör medgifva en lindring i grundskatterna.

Jag vill nu icke heller yttra något derom att man, för att gå in på beviljandet af denna lindring, på samma gång bör afgifva en försäkran om att söka erhålla ett förbättradt försvar. Allt slags köpslagande, det må nu hafva hvilken form som helst, är mig motbjudande, och jag går mycket ogera in på ett sådant köpslagande, då det gäller landets försvar. Men på samma gång kan jag icke förneka, att, på sätt förste talaren riktigt anmärkte, lika väl som vi vid föregående tillfällen medgifvit åtskilliga lindringar i grundskatter, såsom då qvarnräntorna afskrefvos och, såsom han ganska riktigt anmärkte, då räntepersedlarne omsattes och fixerades i penningar, med samma skäl kunna vi också nu göra en eftergift härutinnan, om omständigheterna sådant fordra och statens finanser det medgifva. Beträffande först hvad omständigheterna fordra, så måste vi väl medgifva, att just innevarande år är till följd af fjorårets olyckliga skörd så tryckande, att sållan, om någonsin, en lindring i jordbrukarnes bördor skulle vara så välkommen som nu; och hvad statens finanser beträffar, måste vi väl också medgifva, att de för ögonblicket äro sådana, att en lindring, så litet kännbar för statsverket, gerna kan lemnas. Dessa tvenne omständigheter gifna, vet jag verkligen icke, hvarföre man icke nu skulle kunna medgifva den ifrågasatta lindringen i bördor, som dock onekligen äro tryckande.

Jag vill nu icke yttra mig om en annan sida af saken, den förste värde talaren också vidrörde, nemligen det berättigade i en afskrifning; ty i det afseendet instämmer jag fullkomligt med honom. Jag tror icke, att man kan tala om något slags rätt till afskrifning af grundskatterna för jordbrukarne, hvarken juridisk eller moralisk. Då jag, såsom jag förut mångfaldiga gånger gifvit tillkänna, är egare af temligen mycket dylik skattskyldig jord, tror jag icke, att jag i det afseendet kan beskyllas för att vara partisk; tvärt om jag ser saken i det hänsendet så som den bör ses. Men om jag å andra sidan måste erkänna, att de förhållanden, som på senare tid inträffat, t. ex. just den fria handeln, der alla landsbygdens alster äro undantagna från alla tullar, samt detta liberala handelssystem och lättade kommunikationer i allmänhet medgifva en lättare tillförsel af landsbygdens produkter utifrån, såsom från Amerika, från Ryssland, hvilka genom en stark konkurrens trycka ned prisen på landtbrukarens varor, så kan jag icke förneka, att det är, om icke just ett ur juridisk, så åtminstone ur billighetens synpunkt berättigadt anspråk, att, då vi väl icke gerna vilja återgå till det skydd, som fans, när skatterna pålades, åtminstone de skatter, som pålades, när skyddet fans, må varda ned-satta. Och kommer dertill, att vi alla, såsom jag hoppas, äro ense derom att 2 punkten i mom. b. i detta betänkande, som innehåller förslag om att borttagandet af de ovissa besvären, bör rusthållarne medgifvas — och, såsom jag redan anmärkt, har Utskottet ådagalagt,

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

att dessa prestationer egentligen motsvara grundröntan, som skulle utgå af rusthållen, — så kan jag icke förneka, att skattejordegarne kunna vara berättigade att yrka, att på samma gång det medgifves en lindring åt rusthållarne, en sådan ock medgifves dem. Det är i allt fall blott 10 procent, som nu skulle afskrifvas, och 10 procent är ju med vår nuvarande budget och våra nuvarande finansiella förhållanden icke något så storartadt. Jag tror för öfrigt, att ett tillmötesgående mot landtbrukarné i detta ögonblick, då de obestriddigen äro svårt ansatta, skulle mottagas med välvilja och utgöra för dem lik-som en uppmuntran i den kamp för tillvaron, som de för närvarande hafva att bestå. Jag är såsom landshöfding i ett län med nästan uteslutande små jordbrukare i tillfälle att bedöma förhållandena och jag kan icke neka, att deras ställning är behjertansvärd. Men om jag på denna grund anser, att mitt bifall till den föreliggande punkten kan lemnas, så vill jag dermed uttryckligen hafva förklarat, att jag är långt ifrån att betrakta detta såsom första steget till en fullständig afskrifning af grundskatterna, ty dertill anser jag oss — jag är själf skattskyldig jordbrukare — alldeles oberättigade.

Jag tror således att, på grund af hvad jag nu sagt, ett bifall till förevarande punkt kunde vara af omständigheterna för närvarande påkalladt och med afseende å de finansiella förhållanden, hvori vi nu befinna oss, lämpligt och för statsverket föga känbart, hvadan jag för min del anhåller om bifall till punkten.

Herr Nydahl: Jag vet nog att Kammaren icke har behof af att höra hvad *jag* tänker i den fråga, som här föreligger; men jag har önskat att få afgifva ett öppet och motiveradt votum, och därför har jag begärt ordet.

Jag skall icke inlåta mig på någon undersökning af de så kallade grundskatternas natur, om de böra betraktas såsom vanliga skatter eller såsom statens egande räntor; ej heller skall jag tillåta mig uttala någon tanke derom, hvilketdera skulle vara det rättaste, att dessa skatter afskrefvos eller att de aflöstes. Jag vill blott säga att, så vidt jag kan döma af *min* erfarenhet, landtbefolkningen — och det ej allenast hemmansegarne utan äfven torpare, arbetare, handtverkare och andra, således *hela* landtbefolkningen — är temligen enig i sin öfvertygelse att de nu ifrågavarande skatterna äro orättvisa och obilliga och att de därför böra ju förr desto hellre afskaffas. Är *måhända* detta en grundlös och falsk öfvertygelse, som bör korrigeras? Man må besvara denna fråga efter behag, men visst är att förr än skattefrågan lösts på det af den allmänna meningen anvisade sätt, skall icke det i nämnda öfvertygelse rotade missnöjet afväpnas. Och, Herr Talman, ett djupt och allmänt missnöje, det må vara framkalladt af verkliga, eller, om sådant är möjligt, af endast inbillade orsaker, det är, detta missnöje, ett betänkligt ondt, som hämmande och störande inverkar på samhällskroppens normala och sunda utveckling. En sådan hämmande inverkan har bland annat på ett beklagligt sätt visat sig vid ordnandet af vårt försvarsväsende; och jag är för min del fullkomligt öfvertygad derom, att försvarsfrågan, denna för vårt fosterland

så utomordentligt viktiga och maktpåliggande fråga, icke skall få en tillfredsställande lösning annat än i sammanhang med en tillfredsställande lösning af skattefrågan. Den svenske jordbrukaren skall icke, sedan han sjelf fått hvad han begärt, undandraga sig att gifva fosterlandet hvad det rimligtvis kan af honom begära tillbaka — så illa kan åtminstone icke jag tänka om den samhällsklass, som, säga hvad man vill, ännu är samhällets sunda kärna och märg. Men deremot tror jag, att våra landtmän skola finnas mera offervilliga för ett fosterland, der rättvisa är rådande äfven på beskattningens område, än der, enligt förmenande, så icke är fallet. Hvad här af Utskottet blifvit förslaget, är ju endast en högst obetydlig sak; men det är dock ett steg i den rätta riktningen, och jag skall derföre icke tveka att yrka bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr *Carl Johansson* instämde i detta anförande.

Herr *Rydin* anförde: De begge sista talarne hafva för grundskatternas afskrifning anført ett skäl, som många gånger blifvit åberopadt och äfven framhölls i Kongl. Maj:ts till 1877 års Riksdag i ämnet aflåtna proposition, deri finansministern förklarade att det enda skäl, som talade för grundskatternas afskrifning, vore det hos befolkningen rådande missnöjet med dessa skatter och dess uppfattning om dem såsom orättvisa. Det kan icke förnekas, att hänsyn bör tagas till en så beskaffad mening bland folket och utan tvifvel bör detta missnöje häfvas. Men detta häfvande kan ske på två sätt, dels genom grundskatternas afskaffande och dels på öfvertygelsens väg genom att bevisa, huru som de numera icke på något sätt utöfva någon orättvis verkan. Att så är fallet, har Utskottet sjelf i sin motivering medgifvit, då det ansett sig böra framhålla såsom beaktansvärdt det argument, att grundskatterna icke vidare kunna anses orättvisa, emedan de utgöra en känd storhet, som, då jorden genom köp förvärfvas, medtages i beräkningen vid köpevilkorens uppgörande. Samma uppfattning har också fått sitt uttryck i bevillningsförordningen, der det i instruktionen för taxeringsmännen föreskrifves, att grundskatten skall afdragas, när man vill på grund af ett hemmans afkastning räkna sig till dess taxeringsvärde samt huru stor skatt det skall åsättas. Eget nog har jag äfven hört personer inom denna Kammare, hvilka röstat för grundskatternas afskrifning, förklara, att talet om deras orättvisa är en dumhet. De hafva således varit öfvertygade om, att grundskatterna, såsom de nu verka, icke äro orättvisa.

För öfrigt skall man finna, att hvarje skatt är af den beskaffenhet, att man genom att framhålla dess olägenheter skall kunna göra den lika impopulär som grundskatterna. Hvad är det emellertid hos dessa som gör, att missnöjet med dem är så allmänt? Jo, det är deras ojämnhet. Hvad man derföre har att göra, är att söka utjemna dem, så att de blifva lämpade efter de särskilda hemmanens särskilda värden, på sätt som skett i flera andra länder, der man bibehållit grundskatterna.

Men, säger man, detta missnöje skall botas, om man börjar med

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

den afskrifning, som här föreslagits. Ja, om i detta hänseende förefunnes en bestämd plan, som angäfvde huru denna reform skulle ske, och om tillika vore framlagd en bestämd plan angående de skatter, som skulle ersätta de nu ifrågavarande, ja, i sådant fall skulle man kunna tänka på saken och söka få den ordnad. Men huru denna afskrifning skall komma att verka har Herr Herslow nyss nämnt, då han nemligen sade, att i samma mån, som afskrifning egde rum, skulle man i första rummet se på grundskatternas afskrifning och först i det andra rummet på utjemnandet af skattesystemet. Mina herrar! Hvilket utjemnande och hvilket botande af orättvisor tron I väl att denna åtgärd skulle komma att medföra? Jo, orättvisan skulle stå kvar lika mycket som nu, ty hvar och en skulle, äfven om afskrifning af 10 procent egt rum, kunna med siffror visa att orättvisan kvarstode. Jag vill blott lemna några uppgifter angående grundskatteförhållandena inom åtskilliga provinser. I de provinser, der grundskatten är högst, nemligen inom Stockholms län, Upsala län, Södermanlands och Vestmanlands län, utgår grundskatten på följande sätt, nemligen: för ett hemman i Stockholms län, med värde af 17,400 kronor, utgör grundskatten 190 kronor eller 11,5 öre pr mille; för d:o i Upsala län d:o 13,400 kronor, d:o 191 kronor eller 15,7 pr mille; d:o i Södermanland d:o 22,800 kronor d:o 205 kronor eller 9,4 öre pr mille samt för d:o i Vestmanland om 18,000 kronor 179 kronor eller 7 öre pr mille.

Öfvergår man till de län, som minst graveras af grundskatterna, så visar det sig, att i Blekinge, för ett hemman med ett värde af 40,800 kronor grundskatten utgör 16 kronor eller 40 öre pr mille, i Kristianstads län för d:o af 41,800 kronor d:o 74 kronor eller 1,7 öre pr mille; i Malmöhus d:o 66,000 kronor d:o 91 kronor eller 1,4 öre pr mille; i Göteborgs d:o 23,500 kronor d:o 30 kronor eller 1,3 öre pr mille; i Vermland 54,000 kronor d:o 132 kronor eller 2,5 öre pr mille. Under sådana förhållanden frågar jag därför om herrarne kunna tro på möjligheten af att på detta sätt vinna någon lösning eller ens ett uppslag till lösning af denna fråga. Nej.

Jag vore för min del färdig att afskrifva dessa 10 procent eller rättare sagdt efterskänka en million kronor, om man ville använda dem till att genomföra en jemnare fördelning af grundskatterna, så att vissa hemman finge ökad grundskatt och andra hemman minskning deri, eller med ett ord, till åstadkommande af en skälig utjemning med dertill hörande liqidation. Detta vore i min tanke det rätta sättet att gå till väga, om man vill åstadkomma rättvisa. Man har här framhållit, att man har så god tillgång på statsmedel för det närvarande, att desamma lämpligen borde användas för ifrågavarande afskrifning. Men på samma skäl kunna ju alla andra skattskyldige också begära afskrifning å sina skatter. Undersöker man, huru många skattskyldige, som vinna på en dylik afskrifning, så framgår af de tabeller, som vidfogats skattekomiténs betänkande att i stad betala 147,633 personer bevillning efter 2:a art. och 63,161 personer äro derifrån befriade, men få egna debetsedlar, hvaremot på landet 418,323 personer betala efter 2:a art., och 449,371 personer hafva egna debetsedlar. Då frågas: hvarför skola statsmedel användas för att

bereda en särskild förmån åt de 293,800 skattskyldige, som ega jordbruksfastighet på landsbygden och hvilkas antal kan reduceras till hälften, om man frånräknar dem, som ega frälsejord och mindre lägenheter. Det är nemligen 94,234 personer, som ega fastigheter, för hvilka endast betalas 50 öre i bevilling, och hvilka lägenheter sålunda ej äro värda i medeltal mera än ungefär 1,500 kronor.

Vidare är att märka, att man måste göra afdrag för dem, som innehafva frälsehemman och säterier, ty dessa slag af hemman äro ju mindre betungade med grundskatter än andra hemman. Således kan man säga, att af den million människor, som utgör skatt, blott 150,000 à 200,000 skulle få någon nytta af den nu ifrågasatta lindringen. Och om vi vidare fråga, i hvilken ställning dessa 200,000 människor äro, så skola vi finna, att en stor del af dem består af furstar, magnater, grosshandlare, förnämligare män och äfven stadsinvånare. Frånräknar man dessas antal, torde återstoden af dem, som skulle göra vinst på grundskatternas afskrifning, icke blifva särdeles stor. Att märka är också, att torpare eller arrendatorer icke erhålla den ringaste fördel genom en så beskaffad afskrifning som den ifrågavarande. En talare har omnämnt två slag af jord, herrejord och bondejord, men denna skilnad är redan borttagen genom den regel, som numera gäller, att hvarje svensk man är berättigad att besitta hvad jord som helst, och jag undrar, om icke de flesta säterier äro i händerna på den sig så kallande allmogen. Jag säger den sig så kallande allmogen, ty de, som sitta här och kalla sig allmoge, äro icke någon särskild klass, utan äro likställda i bildning och uppfostran med oss andra och kunna komma tillsammans med andra utan att några sociala olikheter ligga i vägen dertill.

Således finner man, att det icke egentligen föreligger några skäl för grundskatternas afskrifning, men väl för deras utjemning, och det är i denna riktning, hvilken närmare finnes angifven i Herr Casparsons reservation, som jag önskar att en återremiss måtte ega rum. Härmed har jag uttalat min mening i frågan. Jag ser väl, att herrarne skratta åt, att jag här uppdukar hvad jag förut vid flere tillfällen gjort, men jag har ansett mig böra yttra några ord i frågan för svenska allmänhetens skull, och när man här tyckes hafva beslutat från ett håll, att tystnad skall iakttagas vid denna frågas behandling, så anser jag det vara desto mera skäl, att en och annan af andra sidan yttrar sig i frågan.

Med Herr Rydin instämde Herrar *Celsing, Helander, Fredenberg* och *Lindmark*.

Herr Friherre Nordenskiöld: Herr Talman! Mine herrar! Jag skall anhålla att få i korthet angifva min ståndpunkt i föreliggande fråga. I likhet med den värde representanten på elfsborgsbanken anser jag, att en afskrifning af grundskatterna är ekonomiskt och politiskt nödvändig. Den är ekonomiskt nödvändig, därför att landtbruket nu lida och under en lång framtid kommer att lida utaf trycket af en konkurrens, som det icke förut varit underkastadt, konkurrensen med det

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

stora odlingslandet på andra sidan atlantiska oceanen. Den är politiskt nödvändig, därför att majoriteten af representanterna i Första och Andra Kammaren äro egare af den jord, från hvilken grundskatterna skulle afskrivas, och hafva alltså ett direkt intresse af frågan. Och det är en barnslighet att tala om, att då de, som hafva den politiska makten, äro lifligt intresserade i en fråga, de icke slutligen skola genomdrifva densamma. Detta hafva alla partier hittills gjort och komma att i framtiden göra.

Jag hör icke till dem, som vilja sammanlänka frågan om grundskatternas afskrifning med försvarsfrågan. Jag vill icke göra detta, därför att en sådan sammanjemkning utgår från det orättvisa antagandet, att svenska folket icke skulle vilja försvara sitt fosterland, och detta är ett antagande, som dess representanter, hvilka de än må vara, ega rätt att med förakt tillbakavisa. Och skulle den sorgens och skammens dag inträffa, att svenska folket icke vill offra något för fosterlandets försvar, jag undrar, hvad då funnes der att försvara.

Men jag hyser dock åtskilliga betänkligheter för att nu obetingadt bifalla det föreliggande förslaget. Det kan ej nekas, att det ligger något stötande i att rätt och slätt afskrifva 10 procent af grundskatterna, utan att någon plan för afskrifningens gång finnes uppgjord. Skulle en sådan plan finnas, skulle afskrifningen ske på 33 år med 3 procent om året, skulle jag genast och obetingadt rösta för den.

Men här saknas en sådan plan, och de som äro motståndare mot detta förslag kunna därför med oro fråga sig, om det kan vara meningen att äfven nästa år afskrifva 10 procent och året derpå också 10 procent o. s. v. eller kanske i ännu hastigare progression. Jag för min del tror en sådan fruktan vara obefogad, men vi veta alla att många hysa den. Vidare är det naturligt, att, när grundskatterna blifvit afskaffade, jorden skulle beskattas såsom annat kapital och annan egendom, men något förslag i den vägen föreligger icke heller. På grund häraf skulle jag gerna se, om förslaget blefve återremitteradt, och det vore kanske för dem, som önska framgång åt den föreliggande frågan, det mest kloka steget, därför att det är antagligt, att Första Kammaren icke skall rätt och slätt antaga förslaget i dess nuvarande form, hvaremot en återremiss här möjligen äfven skulle befordra en återremiss från Första Kammaren och gifve tillfälle till en jemkning, hvarigenom man verkligen kunde vinna det mål, som man eftersträfvat. För min del kommer jag därför att rösta för återremiss, men blir jag satt i nödvändigheten att välja mellan rent afslag och bifall till den föreliggande punkten, kommer jag att votera för bifall.

Herr Dickson: Herr Talman! För Kammarens ledamöter torde det väl icke vara tvifvelaktigt, huru jag betraktar nu föreliggande förslag: jag kan för min del icke gilla eller vitsorda detsamma. Jag skall dock ej vid detta tillfälle upptaga tiden med att gå in i någon utförlig vederläggning af alla de skäl, som blifvit anförda för Utskottets förslag eller afskrifvandet af grundskatterna, utan jag vill blott, enär detta sannolikt är den sista riksdag jag får vara med om, konstatera och till protokollet anföras, att jag i denna grundskattefråga står på

samma oryggliga ståndpunkt, som jag alltid gjort. Jag måste nemligen af rent principiella skäl anse en afskrifning af grundskatterna såsom alldeles oberättigad så väl ur juridisk som moralisk synpunkt, och då jag det gör, måste jag också säga, att om ett politiskt mål skulle kunna vinnas derigenom att en politisk orättvisa, inbillad såsom man säger, kunde undanrödjas, bör det icke ske på bekostnad af hvad som är rätt. Jag för min del, mine herrar, anser att ett afskaffande af grundskatterna är fullkomligt principiellt origtigt och ej berättigadt på något sätt. Jag anser det vidare ej vara till den minsta fördel för jorden, att de blifva afskrifna. De personer, som få fördel af detta, äro de närvarande innehafvarne af skattejorden; de få sina egendomars värde höjdt, men sedan grundskatterna äro afskaffade, är det ej till den ringaste fördel för dem, som efteråt blifva innehafvare af denna jord, att dessa skatter äro borta. Jag skulle snarare tro att det är till men för dem, ty de få då betala sina egendomar vida dyrare, och i stället för att hafva en alldeles uppsägbar intecknad skuld, få de en uppsägbar och komma således i sämre belägenhet än sina företrädare. Men det viktigaste skäl jag har mot afskrifningen af grundskatterna är, att jag ej kan betrakta en sådan åtgärd annat än som ett betänkligt ingrepp i eganderätten. Det är att höja värdet på en del jordegares egendom till förfång för andra, nemligen egarne af privilegierad jord. Detta är ett angrepp på eganderättens helgd, som jag ej kan vara med om att godkänna. Denna helgd måste väl anses såsom den säkraste stödjepelare för samhällets bestånd, och att rubba detta bestånd vill jag icke vara med om.

Med hvad jag nu sagt har jag blott velat konstatera, att denna min orubbliga öfvertygelse, som jag under den tid jag varit i riksdagen aldrig lemnat ur ögonsigte, ännu kvarstår oförändrad, och att jag således nu, då jag lemnar riksdagen, står på samma ståndpunkt som förut i detta afseende.

Medan jag emellertid har ordet, skall jag be att få till bemötande upptaga ett påstående, som flera gånger blifvit framställt och senast för några dagar sedan framställdes från kalmarbänken af Herr Danielson. Han påstod att det löfte, som svenska allmogen erhöll vid revolutionen 1809 såsom vilkor för underskrifvandet af regeringsformen, skulle kvarstå oinlöst, och svenska folket således under öfver 70 år stått såsom löftesbrytare mot Sveriges allmoge. Jag kan för min del icke anse att denna beskyllning är rättvis. Sveriges skattdragande allmoge måste nemligen betänka den stora skillnaden mellan det sätt, hvarpå grundskatterna då utgjordes, och sättet för deras utgående nu. Den måste betänka de många och betydande lindringar, som sedan dess blifvit gjorda och hvaribland jag hufvudsakligen vill anföra 1855 års omföring till några få skattetitlar och särskildt 1869 års beslut, hvarigenom denna ditintills verkligen tryckande skatt, som alltid höjdes med det stigande varuvärdet, blef fixerad till ett belopp och i stället för skatt blef en intecknad räntefordran, som staten eger i jorden. Om man tager detta i betraktande, måste man väl medgifva att det löfte, som 1809 gafs den svenska allmogen, visserligen icke blifvit sviket. Allmogen har därför troligtvis blifvit ersatt mer än

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

den 1809 tänkt sig. Den skatt, som nu utgår, minskas, såsom herrarne väl veta, år från år, och sannolikt skall det icke dröja länge förrän med grundskatterna i Sverige kommer att inträffa samma förhållande som efter frederna i Roeskilde och Köpenhamn inträdde rörande grundskatterna i de eröfrade provinserna, som alldeles icke äro känbara.

Det är blott detta jag velat uttala med anledning af den föreliggande frågan; och skall jag för öfrigt icke göra något yrkande.

Herr Cöster: För mig, såsom ny riksdagsman, förefaller det som om alla de talare, hvilka hittills yttrat sig i frågan, alldeles för mycket invecklat en ganska enkel sak. Jag vill icke ingå i frågan om vare sig grundskatterna eller indelningsverket. Jag erkänner att detta är saker som jag icke begriper och som jag för öfrigt icke haft tillräckligt tillfälle att studera; utan ämnar jag hålla mig till den ekonomiska sidan af saken. Betrakta vi den, så finna vi att rikets inkomster år efter år växa, och detta stadigt. År 1881 visade riksstaten ett öfverskott af ungefär 4 millioner kronor; år 1882 af 5 millioner och år 1883 fans ett öfverskott af mer än 5 millioner. Således icke en exceptionel, utan en stadig tillväxt i statens tillgångar. Samma är förhållandet med tullinkomsterna. Dessa hafva ökats, jag kan nästan säga i oerhörd grad. År 1878 utgjorde de i runda tal 23 millioner, år 1879 stego de till 25 millioner, år 1880 till 27, år 1881 till 29, år 1882 till 30 och år 1883 till 33 millioner kronor. Således äfven der en stadig tillväxt.

Nu är frågan: huru skall detta årligen uppkommande öfverskott användas? Skall man söka utfinna nya utgifter, skall man hitta på den utvägen att uppsätta nya artilleriregementen eller bygga nya befästningar, blott för att öfverskottet skall gå åt! Eller skall man lägga penningarne på hög! Männe man icke i första rummet bör söka lätta de skattebördor, som trycka på folket, som göra det missnöjdt och jaga det bort till landet på andra sidan atlanten och genom de nya arbetskrafter som sålunda tillföras Förenta Staterna ytterligare bidraga till den konkurrens derifrån, för hvilken man så mycket beklagar sig? Jo, staten måste så mycket som möjligt söka bereda någon lindring i skatterna. Men om vi erkänna detta, hvarföre då från denna lindring utesluta en särskild klass af samhällsmedlemmar, jordbrukarnes klass! Och den af Stats-Utskottet här föreslagna åtgärden innebär, om man, utan att sammanblanda flera olika saker med hvarandra, tar frågan i all sin enkelhet, ju endast att bereda denna klass en väl behöfelig lättnad i de skatter, som nu trycka densamma.

Väl erkänner jag, att den af Kongl. Maj:t föreslagna nedsättningen i kaffetullen är ett steg i den rätta riktningen. Men denna nedsättning gäller ju icke mer än 1 million, och för öfrigt kommer den nog att motvägas af ökad import. Men, i alla fall, lägger man denna million till det belopp af närmare 1 million, hvarmed statsinkomsterna beräknas att minskas, om Stats-Utskottets här föreslagna tio procent afskrifning af grundskatter blir en verklighet, och dessa 2 millioner frändragas det till 5 millioner i år beräknade öfverskottet i statskassan, så hafva vi ju ändock 3 millioner öfverskott att disponera

öfver. Vid sådant förhållande är det med den största glädje som jag kommer att rösta för Stats-Utskottets förenämnda förslag.

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Herr Huss: Det må vara äfven mig tillåtet att i den fråga, om lindring i grundskatterna, som nu föreligger till Kammarens afgörande, antyda några synpunkter, hvilka för mig skola vara bestämmande vid den blifvande omröstningen. Och då jag härvid förbinder mig att icke återupprepa de många skäl och bevis för eller emot, hvilka härutinnan blifvit gång efter annan anförda, och att icke heller förlänga diskussionen med någon repetitionskurs i Utskottets motivering, så är jag i mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag i den föredragna punkten hänvisad till sådana skäl, som till äfventyrs kunna hänföras till bevakande omständigheter. Bland dessa vill jag i främsta rummet nämna hvad klokheten här vid lag bjuder.

På samma gång jag beklagar att denna fråga i förening med andra, vårt lands viktigaste, frågor icke tillförene kunnat vinna det understöd inom representationen, som kunde hafva deras fullständiga lösning till följd, kan jag nu icke finna annat, än att ju längre det dröjer till dess vi få underteckna ett beslut, som innefattar något mer än ett mer eller mindre välment försök, desto större skall afståndet blifva mellan dem, som i denna fråga draga åt den ena sidan och åt den andra; och med afståndets tillväxande ökas svårigheterna. Derest nu icke genom ett bifall till Utskottets förslag ett någorlunda enstämmigt bevis om allvarligt uppsåt att åt grundskattefrågan omsider gifva en tillfredsställande lösning kan vinnas, så torde må hända den dag varda kommande, då denna fråga i hela dess stora utsträckning skall genom ett enda beslut för alltid förvisas från Kamrarnes föredragningslistor, men genom ett beslut, som må hända icke skulle vara så särdeles skickadt att väcka den allmänna tillfredsställelse i landsbygden, som ovilkorligen skulle blifva följden af ett bifall till den nu föredragna punkten. Det är således till en början med hänsyn till hvad klokheten bjuder, som jag finner mig föranlåten att yrka bifall till denna punkt.

Vidare synes mig den i Utskottets förslag gjorda framställningens mest utmärkande egenskap vara anspråkslöshet eller billighet, ty beträffande rustnings- och roteringsbördorna lära icke ens förslagens argaste motståndare kunna neka till, att den i Utskottets förslag gjorda framställningen är annat än billig, och billig är äfven begäran om en lättnad af 10 procent i grundskatterna. Härvid ber jag att få erinra, att den fördel eller lättnad i grundskatterna, som skulle ligga deri att desamma år 1869 bestämdes i penningar, är enligt min åsigt af den underordnade vikt, att jag antager, det de grundskattskyldige skola vara villige att till regering och Riksdag återbära denna eftergift, för så vidt nemligen den oupphörigen skall uppställas såsom hinder för någon verklig lättnad i grundskatterna. Det är således äfven ur billighetens synpunkt, som jag yrkar bifall till den nu föredragna punkten.

Slutligen älskar jag tro, att den för svenska folket fordom kännetecknande egenskapen af tillmötesgående, hvarom på sista tiden åtskilligt ordats, icke ännu helt och hållet öfvergifvit detta folk och icke

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

heller dess representanter. Det är alltså därför jag också tror, att ett bifall till detta förslag, innebärande ett tillmötesgående, under förutsättning jemväl att bifallet blir något så när allmänt, gifvet i dag af den ene icke skall glömmas af den andre i morgon.

Utaf de många skäl, som så väl i motionerna som i Utskottets betänkande blifvit anförda, äfvensom utaf de af mig nu antydda, af klokhet, billighet och tillmötesgående förestafvade skäl hemtar jag stöd för mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr C. A. Larsson: Jag måste beklaga att Stats-Utskottet icke antagit mitt förslag, hvilket jag hade hoppats kunna vinna bifall af Första Kammaren. Jag vill emellertid icke motsätta mig det af Utskottet nu framlagda förslaget, i synnerhet som jag hör åtskilliga af herrarne vara för detsamma. Men dem som påstå, att detta förslag skulle innebära en orättvisa, vill jag påminna om hurusom Konungen år 1809, då bönderna nekade sin talman att underteckna Konstitutions-Utskottets förslag till regeringsform, kallade dem upp till slottet och der, efter att hafva hållit en sträng föreläsning för dem, gaf dem det löftet, att regeringen med alla till buds stående medel skulle söka göra allmogen fri från dessa grundskatter och för öfrigt utjemna de onera, som tryckte densamma. Och vid 1872 års riksdag förklarade Friherre De Geer, som åtnjuter stort anseende hos svenska folket, att grundskatterna icke vore någon skuld å hemmanen, utan en skatt, som blifvit dem i forna tider ålagd och som måste lindras eller afskrifvas i den mån statens tillgångar det medgäfve.

Jag är visserligen öfvertygad, att det nu föreliggande förslaget vinner stor majoritet i denna Kammare, men jag fruktar för att det i Första Kammaren kommer att afslås; och som det icke kan blifva föremål för gemensam votering, kommer frågan således att stå kvar på samma punkt som förut. Deremot hyste jag mycken förhoppning, att Första Kammaren skulle hafva godkänt aflösningspropositionen. Ty vid 1872 års riksdag reserverade sig Första Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet mot ett afskrifningsbeslut och återopade deremot samma princip, som jag i motioner allt sedan 1862 förfäktat. Det är ingen obetydlig förlust, som drabbat statsverket derigenom, att Rikdens Ständer på denna tid satte sig till motvärn mot en aflösning. År 1862, då allmänna hypoteksbanken nyss instiftats, föreslog jag en till 16 $\frac{2}{3}$ gånger grundräntan uppgående inbetalning såsom hypotekslån, hvarigenom staten skulle få 100 millioner på en gång. Då hade vi ännu inga statslån, och hade man då tagit grundräntan i fem procent obligationer från allmänna hypoteksbanken, skulle vi med denna summa kunnat bygga alla våra jernvägar, som sedan dess blifvit färdiga, och således vara ifrån minst 200 millioners statsskuld. Detta förslag förnyade jag år 1869, men med den följd, att förslaget äfven då ogillades af Riksdagen.

Nu har man visserligen yrkat återremiss på denna punkt, men dermed tror jag ingenting vinnes, hvarför jag sluter mig till dem, som yrkat bifall till Utskottets föreliggande förslag.

Herr A. P. Danielson: Jag har icke begärt ordet för att med siffror visa befogenheten af hvad Stats-Utskottet här föreslagit, ty herrarne hafva sig detta så väl bekant af den utredning, som skett på Riksdagens begäran och genom Kongl. Maj:ts åtgärd, att jag i detta fall icke kan behöfva tillägga något. Herrarne veta noggsamt, att det resultat, hvartill skattekomitéén kommit, så tydligt ådagalägger behovet af dessa bördors utjemning, att det skulle synas mig nästan vara ogrannlaga att här framlägga dessa siffror.

Jag begärde ordet egentligen med anledning af talarens på göteborgsbänken yttrande, då han ville föra mig till minnes ett uttalande, som jag fälde för några dagar sedan om Riksens Ständers beslut vid 1809 års riksdag. Jag vill härvid påminna om ett annat yttrande från motsatt håll som i dag fälles, då det sades, att "intressena taga icke skäl". Ja, detta skulle man kunna använda just i fråga om striderna 1809, ty då togo Ridderskapet och Adeln och Presteståndets intressen inga skäl. Herrarne veta mycket väl, huru Bondeståndet då med allvar och enighet under flera veckor mot de öfriga stånden framhöll som sin bestämda mening att icke antaga 114 § i det då föreliggande förslag till regeringsform, eller i det då inträdande nya statsskicket medgifva privilegier åt vissa samhällsklasser till skada för den stora mängden af landets inbyggare, samt att privilegii-paragrafen icke hade det ringaste att skaffa med regeringsformen, men ehuru landet stod på branten af sin undergång, kringhvärfdt af fiender och utan konung, kunde Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet icke sätta landets intressen framför sina egna, och kan man någonsin hafva anledning att säga, att intressena icke taga skäl, så var det i detta fall.

Vi veta att Bondeståndet bevekande bad: gif oss rättvisa och låt skattebördorna blifva lika på all jordbruksnäring, men de privilegierade ståndsintressena togo icke skäl. Genom regentens personliga löften och hans samtal med hela Bondeståndet gaf detta slutligen efter i sin rättvisa sak, och hellre än att än ytterligare bringa landet i fara antog ståndet 114 § regeringsformen. Regentens löfte var, att så snart som möjligt rättvisa skulle vederfaras Bondeståndet i dess omförmälda sträfvande. Och ändock hafva vi och alla de, som sedan dess egt och ega den svenska skattejorden, icke vederfarits någon rättvisa i denna viktiga fråga, ehuru 75 år sedan dess förflutit. Mig förefaller, att de nu framställda anspråken äro så billiga och framkommit så sent, att icke någon, som vill vara rättvis, kan säga att de kommit för tidigt.

Nu säger en talare på upsalabänken — och han antydde att han möjligen skulle kunna åtaga sig att bevisa detta — att den som köpt skattejord skall betala för att blifva fri från äldre onera derå, och den, som köpt frälsejord, han skall för all tid hafva alla dermed förenade rättigheter. Ja, det kan nog sägas; men om man betänker att en frälsejord sedan 1809 varit i samma släkt, huru mycket har icke under tiden sedan dess då kommit denna släkt till godo, då egarne af skattejorden deremot år för år betalt de skatter, som vid sin tillkomst åtogos som tillfälliga, men sedan dess ändock fortgått.

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Jag vill också erinra om en annan sak. Då Rikens Ständer 1809 antogo det väckta förslaget, att Konungen skulle ega rätt att börja krig, så framhöll Bondeståndet, att detta var ett af de våldligaste af bestämmelserna i regeringsformen, ty enär skattejorden vid förekommande krig skulle hålla soldater, utgöra skjutsen, ja draga alla de väsentligaste bördorna, som kriget medför, men ingen af Bondeståndets män torde få säte och stämma vid Konungens rådsbord, der ståndets rätt och bästa möjligen skulle kunna framhållas, utan det är de privilegierade stånden, som der genom sin högre bildning och större förmögenhet hafva stämma. Detta är också en omständighet, som icke bör förgätas. Men detta oaktadt gaf Bondeståndet efter, och landet fick en lycklig konung och en af alla klasser efterlängtd fred.

Jag vill också erinra derom, att så snart Riksdagen erfarit att synnerliga omständigheter tala för någon sak, har Riksdagen alltid sökt skipa rättvisa. I detta afseende vill jag påminna, att 1873 och 1874 årens Riksdagar började lemna dyrtidstillägg åt tjänstemännen, och att detta sedermera hade till följd en fullständig reglering af deras löner. Då framhölls äfven, att rättvisan talade för saken, och förhöjningarne beviljades. De fleste af tjänstemännen hafva fått sina löner ökade med ett tusental kronor och mera; och man kan icke säga, att, om Riksdagen afslagit dessa framställningar, tjänstemännen lidit orätt, ty den som var tjänsteman visste huru mycket han hade i lön, och den som ämnade blifva tjänsteman hade reda på huru stor lön, som i framtiden kunde tillkomma honom för den befattning han egnade sig åt. Hade tjänstemännen icke fått mer än de hade förut, så hade Riksdagen dock icke kunnat förebrås för att hafva handlat hårdt eller orätt. Men billighetsskäl talade, och Riksdagen beviljade löneförbättringarne. Jag vill icke säga detta för att nu uttala ett klander, utan jag böjer mig för Riksdagens uppfattning, att rättvisa i detta fall blef skipad. Hvarför då icke göra detsamma nu. Dessa skatter trycka på den egentliga skattejorden; skulle detta förhållande icke kunna rättas, då statens tillgångar sådant medgifva? Både denna och Första Kammaren och Kongl. Maj:t hafva uttalat en sådan uppfattning; och jag vet många ledamöter af denna Kammare, som ofta yttrat, att så snart statens tillgångar medgifva det och man kan undvika att lägga nya skatter på andra samhällsklasser, vilja de vara med om lindringar för skattejorden. Nu är så förhållandet, att statens tillgångar medgifva infriandet af detta löfte; och jag vill säga som en föregående talare, hvilken erinrade om jordbrukets betryckta ställning, att det skulle blifva i högsta måtto nedslående för jordbrukarne och i synnerhet de mindre bland dem, om denna sak icke skulle vinna Riksdagens bifall, då anspråken äro så billiga som här är fallet. Häremot kan visserligen sägas, att de nu föreslagna lindringarne icke betyda mycket för jordbrukaren; men de visa i alla fall, att rättvisa får göra sig gällande, och uppmuntra honom till förtröstan och mod för vidare arbete för sin torftiga bergning.

Jag hoppas att denna Kammare, och jag vill äfven tro att Första Kammaren, innan den afslår Stats-Utskottets förslag, noga betänker sig och med kändedom om dessa förhållanden icke vägrar sitt

bifall, och tillåter jag mig hemställa om bifall till Utskottets förslag i nu föredragna punkt.

I detta anförande instämde Herrar *J. Anderson* i Tenhult, *Magnusson*, *L. J. Larsson*, *C. Andersson* i Hamra, *Wagenius*, *Mejenqvist*, *Sandberg*, *Smedberg*, *Olofsson*, *C. Carlson*, *J. E. Ericsson* i Ahlberga, *Jan Eliasson* och *Folke Andersson*.

Vidare anförde:

Herr Dickson: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af representanten från Uddevalla i hans med bifall helsade statsekonomiska föredrag. Han hade fullkomligt rätt i sin bevisföring deri, att ökade inkomster och en mera blomstrande ställning för statsverket berättiga allmänheten att önska och fordra nedsättning i sina skattebördor. Men jag vill erinra, att sådana skattenedsättningar böra, så vidt de skola vara rättvisa, icke endast komma en del samhällsklasser till godo, utan de böra vara af den art, att de komma alla till godo. De föreslagna tullnedsättningarna å kaffe och andra förbrukningsartiklar komma icke allenast jordbrukarne till godo, utan äfven alla andra, då jordbrukarne endast utgöra en del af den stora allmänheten.

Det andra skälet, som talar emot denna sak, är af mera finansiell beskaffenhet, och det är, att en klok finansadministration bör enligt mitt förmenande förorda sådana skattenedsättningar som, derest olyckliga omständigheter framdeles skulle sådant kräfva, åter kunde borttagas. Nu är det en väsentlig skilnad på grundskatter och konsumtionsskatter; ty besluter Riksdagen en gång att borttaga grundskatterna, så kan denna åtgärd aldrig någonsin sedan återtagas utan våld på eganderätten, men förbrukningsskatterna deremot kunna, om de en gång nedsatts eller borttagits, derest behofvet sådant kräfver, åter påläggas. Jag tror därför, att finansministern vidtagit en ganska klok åtgärd, då han nu föreslagit sådana skattelindringar, som dels äro af beskaffenhet att komma hela allmänheten till godo och dels äro af den art, att de vid framtida behof åter kunna påläggas.

Det var blott denna lilla erinran jag velat göra mot Herr Cösters anförande, hvars statsekonomiska åsigtter jag för öfrigt till alla delar gillar.

Herr Lyttkens: Denna fråga har så många år debatterats, att inga nya skäl torde kunna införas för Utskottets förslag. Jag vill således korteligen säga, att jag anser *rättvisa*, *billighet* och *politisk klokhet* tala för saken. På dessa grunder yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag i den föreliggande punkten.

Herr Sandwall: Jag har begärt ordet endast för att göra en rättelse. Jag instämde nyss i Herr Herslows anförande, men observerade dervid icke, att han under diskussionen om punkten A äfven inblandade punkten B, hvilken icke var föremål för diskussion. Jag instämmer sålunda alldeles icke i hans yttrande om kompromissen utan endast i den del af hans anförande, som uteslutande afsåg punkten A eller grundskattefrågan. Jag har velat nämna detta för undvikande

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

af missförstånd. Jag kan lika litet gilla kompromissen som grundskatternas afskrifning.

Herr P. Pehrsson i Törneryd: Då jag vid början af denna riksdag vägrade deltaga i framläggande af den motion, som föranledt Utskottets föreliggande förslag, ber jag i största korthet få tillkännagifva, att jag så handlade, icke därför att jag icke ansåg att lättnad i grundskattebördan vore af behovet påkallad, utan därför att jag trodde, att det skulle varit till största båtnad för de så kallade stora frågornas lösning, om de fått vara i ro vid denna riksdag. Men sedan förslag i detta afseende nu likväl framkommit, finner jag mig föranlåten att gifva till känna, att jag kommer att rösta för desamma. Med några ord vill jag bemöta den näst siste talarens yttrande, att när en skattnedsättning skall ega rum, bör den vara af den beskaffenhet, att fördelarne deraf tillgodokomma alla. Här är nu fråga om en nedsättning för grundskattegifvarne samt rust- och rotehållarne, och om Herr Dickson, hvilket jag icke känner, är egare af skattejord, kommer denna nedsättning ju äfven honom till del. Är han det icke, så bör han dock ej hafva något emot att denna nedsättning kommer dem till del, som äro hårdast — märken väl, mine herrar, hårdast — tryckta af skatter. Om tillika, såsom jag antager, Herr Dickson är en af dem, som komma att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts framställningar om anslagsförhöjningar på 4:de hufvudtiteln, synes det mig vara en dålig rättvisa han och de med honom liktänkande skipa, då de vilja att den tillökning i utgifterna för försvaret, som är i år i fråga, skall lika mycket drabba dem, som nu utgöra rustning, rotering och grundskatter, som dem, hvilka från dessa bördor äro befriade.

Jag anhåller om bifall till nu förevarande punkt.

Herr Petter Persson i Isie: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, men jag kan icke underlåta att med ett par ord besvara någre talares påstående, att det för skattejordsegaren icke förefunnes någon juridisk rätt till jemkning i skatter och onera, ty, såsom talaren på upsalabänken yttrade och som han flera gånger förr yttrat, att köparen af ett hemman har köpt det med de skyldigheter som derå äro lagda och har, om onera å hemmanet äro jmförelsevis större, fått för hemmanet betala proportionsvis mindre, och tvärtom. Men det ligger äfven i sakens natur, att den, som köpt ett hemman, köpt det icke blott med de skyldigheter, som dermed äro förenade, utan äfven med de rättigheter, som hafva kunnat tillkomma hemmanets förutvarande egare, hvaraf följdén uppenbarligen blir den, att om en orättvisa vederfarits en föregående egare till hemmanet i denna hans egenkap, så har en efterträdare äfven rätt att göra gällande de anspråk på rättvisa, hvartill den förre egaren haft befogenhet.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Lyth: De motioner, som här föreligga till behandling, hafva förefallit mig vid genomläsandet icke annorlunda än som svallvågor från den storm af stora och statsviktiga frågor, som förra året upp-

rörde Riksdagen. I likhet med den föregående talaren, hade jag helst sett att dessa frågor fått hvila och som man säger ligga till sig till dess partilidelserna fått något lugna sig. Men då de nu hafva återkommit, så vill äfven jag med några ord uttala min ställning till dem. Jag får dervid först tillkännagifva, att äfven jag anser anspråken på lättnader i grundskatterna vara berättigade och befogade. Men jag tror icke att grundskatternas borttagande är ett lyckligt sätt att lösa den frågan, ty enligt min åsigt äro nemligen grundskatter i och för sig den naturligaste och bästa skatteform för fast egendom, emedan de äro att anse såsom ouppsägbara lån ur densamma. Men felet är, att de trycka så ojemnt på olika fastigheter, och att en del fastigheter alls icke äro dermed besvärade. I min tanke borde en reglering af dessa grundskatter ske, så att all fast egendom både på land och i stad blefve lika beskattad.

Hvad Utskottets hemställan i punkten B beträffar, så instämmer jag med glädje i den delen af Utskottets förslag. Jag är icke någon vän af indelningsverket, som nog för sin tid varit både ändamålsenligt och nyttigt, men som nu mera hvarken kan anses såsom en tidsenlig eller betryggande försvarsorganisation. Dertill kommer att det är orättvist, emedan det trycker blott en samhällsklass af vårt folk. Ju mera man derför kan lyfta indelningsverket från rust- och rotehållarnes skuldror öfver på staten — ju bättre är det — och ju förr kan man hopas att få motse ett verkligt och tidsenligt ordnande af vårt försvar. Således önskar jag i punkten A återremiss i det af Friherre Palmstierna och Herr Casparsson i deras reservation angifna syfte, men skall deremot i punkten B med nöje rösta för bifall till Utskottets förslag.

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Herr Nils Olsson: Då jag härmed ber att få instämma i Stats-Utskottets föreliggande förslag, ber jag äfven att få med ett par ord utöfver hvad förut blifvit anfördt nämna ett par skäl derför, som icke förut här blifvit berörda, men som för mig synas vara de allra vigtigaste. En talare, som äfven yrkade bifall till Utskottets förslag, framhöll att den politiska klokheten, om äfven icke anspråk på rättvisa, fordrade grundskatternas reglering eller afskaffande. Herr Lyttkens yttrade att rättvisa och billighet fordrade det, men ingendera nämnde likväl den tvingande nödvändighet, som bjuder en skattelindring i detta afseende. Herr Wieselgren för sin del påstod, att det vore en ståndstradition, som förmådde mången i denna Kammare att påyrka dessa skatters nedsättning och afskrifning. Men nej, det är icke någon tradition utan det är nödvändighetens bud; om stadsrepresentanterna visste med hvilka svårigheter och försakelser dessa små jordbrukare hafva att kämpa, så hyser jag tillräckligt hög tanke om deras känsla för rättvisa och billighet för att tro, att ingen af dem skulle vilja motsätta sig en skattelindring. Men stadsrepresentanterna känna icke förhållandena på landsbygden, och detta må tjena som ursäkt för deras motstånd emot reformen. För min del har jag ej något personligt intresse i frågan men jag har förvärfvat noggrann kannedom om förhållandena såsom boupptecknings- och arfskiftesförrättare på landet

Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)

samt uppborädsman och vet med hvilken svårighet dessa skatter utgöras, hvilket missnöje som råder öfver dem samt huru som hvar och en är öfvertygad om deras orättmätighet. Och då man vet att ett sådant föreställningssätt är gängse, är det ej blott politiskt klokt, utan äfven nödvändigt att vidtaga förändringar. Jag beklagar att regeringen icke framkommit med förslag i detta syfte, ty det är regeringen icke obekant, huru förhållandena gestaltade sig 1809, och när 1854 husbehofsbränningen förbjöds, var det äfven en svår stöt för landtbefolkningen och särskildt den mindre jordbrukaren. Äfven då utlofvades högtidligen, att en lindring i grundskatterna inom kort skulle åvägbringas, men ännu har intet deråt blifvit gjort. Här har sagts, att man med skäl kunde ifrågasätta om 10 procent nedsättning innebär någon verklig lindring i trycket af grundskatterna, men för min del anser jag det vara en bestämd hjälp, om den som med svårighet kunnat betala 100 kronor hädanefter behöfver betala endast 90 kronor. Vidare har yttrats, att det är blott ett ringa antal af befolkningen eller 150,000—200,000 personer, som tryckas af grundskatterna, och att någon förändring af den anledningen icke vore af behovet påkallad. Men detta är ett högst besynnerligt resonnement. Om dessa skatter vore fördelade på ett större antal, vore de naturligtvis vida lättare att bära, men just därför att de äro fördelade på ett ringa antal personer och till olika belopp, äro de så betungande som de äro. På dessa skäl tillåter jag mig att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Björkman: Jag ber att få tillkännagifva, att jag för min del önskar all framgång åt det föreliggande förslaget. Jag tillåter mig ingen anmärkning emot dem som rösta emot detsamma, men jag tror att de gjorde klokast i att äfven rösta bifall dertill. Behöfvet af en skattelindring i detta fall är så tydligt och så många gånger ådagalagdt, både af skattekomitén och af talare inom Riksdagen, att jag derom ej behöfver yttra mig, utan yrkar helt enkelt bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Gustaf Jonsson: Jag har allt sedan den tid, jag tillhörde det gamla Bondeståndet, i alla frågor, som behandlats af Riksdagen eller varit på förslag att der behandlas, sökt iakttaga en moderat, tillmötesgående hållning, hvilket jag anser vara det rigtigaste. Ty utan tillmötesgående lyckas man aldrig att lösa någon fråga, åtminstone af stora dimensioner, som den hvilken sistlidna riksdag förelåg till behandling. Jag tror, att man här vid lag måste taga hänsyn dertill, att hela Riksdagen icke är annat än en kompromiss. Kunna vi icke förmås att gå hvarann till mötes, hvad skola vi väl då kunna uträtta! Hålla alla på sina intressen och hafva sina vissa principer, kan man aldrig, jag upprepar det, komma till lösning af de stora frågorna, utan de stå kvar på samma punkt som förut. Jag har länge varit betänkt på att lemna min plats som representant i Andra Kammaren, men hvad som dock alltid förmått mig att fortfarande mottaga mina kommittenters förtroende har varit hoppet att en gång

få vara med om en lycklig lösning af dessa vigtiga frågor, till ömse-sidig båtнад och välsignelse för representationerna, men som endast nu föreligger i miniatyr af en skattelindring.

Den förste talaren, min vän på göteborgsbänken, började sitt anförande med en mycket grundlig utredning af sina åsikter i frågan, och jag medgifver, att han ganska riktigt uppfattat ställningen, ehuru jag icke kan gå in på hans resonnement i öfrigt. Han säger nemligen att man skulle begå en orättvisa genom att ställa så till, att icke de fattiga finge en lindring i skatterna på samma gång som de rike bereddes en sådan lindring. Men kan man väl tänka sig en skattelindring för den rike, utan att densamma äfven skall komma den fattige till godo? Kommer till exempel icke den af Kongl. Maj:t föreslagna nedsättningen i kaffetullen den fattige lika väl som den rike till del! Och då i fjor den personliga skyddsafgiften afskaffades, kommer icke detta den fattige till godo lika väl som den rike!

Man säger att Sveriges allmoge, dess jordbrukande inbyggare, sedan lång tid tillbaka utgjort grundskatterna samt visat sig hafva styrka att bära dem. Ja, visserligen. Men hvari ligger väl grunden till denna styrka? Jo i försakelsen, utan hvilken det varit dem omöjligt att uthärda. Våra föfäder fingo äta barkbröd och nöja sig med att förtära vatten till dryck, men de förde dock krig; och jag hemställer till herrarne, huru vida icke ännu i närvarande stund mången af allmogeklassen, åtminstone af de mindre jordbrukarne, får underkasta sig försakelse för att kunna ega bestånd. Jorden är för dyr, skatterna för stora, och följden blir, att folket lemnar sin fädernejord, för att i främmande land söka sin lycka.

Jag hade önskat och trott att det lilla tillmötesgående, som här är fråga om att visa, icke skulle lemnas obeaktadt af de personer, som här uppträdt till försvar för en motsatt åsigt. Hinder kunna uppställas huru många som helst. Men med god vilja och godt hjerta kunna de nog undanröjas.

Jag yrkar bifall till den föredragna punkten.

Herr *L. Anderson* i Vall instämde med herr *Gustaf Jonsson*.

Herr *Joh. Pettersson* i Alfvestad: Jag har icke begärt ordet af annan anledning än därför, att en bondes sonson från Småland här uppträdt på ett sätt, som väckt en viss förvåning. Han yttrade för några dagar sedan, att han hade i godt minne allt, som timat i Småland under forna dagar; men i denna fråga tyckes han icke hafva något minne kvar. Hade han tänkt något på innehafvarne af den jordtorfva, hvarest hans fader blifvit född, så hade han icke yttrat, hvad han i dag yttrat. Flere andre städernas representanter hafva äfven här talat hårda ord, som tydligen visa, att de icke vilja att skattebördorna skola delas lika på alla folkklasser. Det är ledsamt att höra sådant; men jag tror icke dessa stadsrepresentanter handla i sina kommittenters intresse, om de motsätta sig hvarje eftergift för de landets invånare, som äro hårdast betungade. Jag har icke något vidare att tillägga än att yrka bifall till Utskottets förslag.

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Angående
afskrifning
eller aflösning
af grund-
skatterna.
(Forts.)*

Herr Wieselgren: Med anledning af hvad den siste ärade talaren anfört, ber jag att få säga, att han bedrager sig mycket om han tror, att jag icke har i godt minne samt god kännedom om förhållandet i de Smålands fattiga trakter, der mina fäder i århundranden byggt och bott. Den representant på kalmarbänken, som hade ordet strax före honom, yttrade, att det blott genom försakelse varit svenska folket möjligt att hårda ut i dess mångåriga kamp för värnandet af landets sjelfständighet samt främjande af dess framåtskridande och utveckling. Jag *vet* att detta är sant. Men jag är ock viss, att de båda talarne skola gifva mig rätt, då jag säger, att, om det är fråga om att bereda lindring åt dessa försakande, idoge och aktningstvårde medlemmar af det djupa samhällslagret, så är det bättre och riktigare att använda de millioner vi kunna afsätta för sådant ändamål på det sätt, att de komma uteslutande detta samhällslager till godo — om således en utjemning af skatterna afser endast de små, de betryckta hemmans-egarne, men icke de burgna, de välmående, de rika, som *hvarken begära eller behöfva* någon lindring i bördor, som *icke trycka* dem.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å densamma, dels slutligen också ärendets återremitterande till Utskottet; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande Ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet om återremiss, enligt följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under litt. A mom. 1:o) af Utlåtandet N:o 33 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Stats-Utskottet återförvisat ifrågevarande hemställan.

Omröstningen utföll med 129 Ja och 57 Nej; och hade Kammar-
aren alltså bifallit Utskottets förevarande hemställan.

Mom. 2.

Bifölls.

Litt. B.

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.*

I fråga om lättnader i rustnings- och roteringsbesvärerna hade Utskottet, med anledning af åtskilliga i ämnet väckta motioner, hemställt:

»1:o) att för beredande från och med början af år 1885 åt rust- och rotehållare af en lättnad i rustnings- och roteringsbesvären, motsvarande 10 procent af besvärens värde, måtte å ordinarie stat under riksstatens fjerde och femte hufvudtitlar uppföras särskilda förslagsanslag till belopp, å den förra hufvudtiteln af 475,000 kronor och å den senare af 75,000 kronor; börande i fråga om understödets utbetalande iakttagas:

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.
(Forts.)*

att prestationerna för hvarje rusthåll eller rote bestämmas regements-, corps- och, vid båtsmanshållet, kompanivis till nedannämnda värden:

vid berustade kavalleriet:

för Lifregementets dragoncorps.....	}	350 kronor,
” Lifregementets husarcorps		
” Smålands husarregemente.....	}	320 ”
” Skånska husarregementet.....		
” Skånska dragon- do	}	300 ”
”		

vid berustade infanteriet:

för Lifregementets grenadiercorps	}	320 ”
” Vestgöta regemente.....		
” Andra Lifgrenadierregementet	}	310 ”
” Smålands grenadierbataljon.....		
”	}	300 ”
”		

vid roterade kavalleriet:

för Jemtlands hästjägarecorps (för dubbelrote)	300 ”
--	-------

vid roterade infanteriet:

för Första Lifgrenadierregementet	}	180 ”
” Uplands regemente		
” Vestgöta Dals ”	}	170 ”
” Skaraborgs regemente		
” Nerikes ”	}	160 ”
” Vermlands ”		
” Vestmanlands ”	}	150 ”
” Jönköpings ”		
” Kronobergs ”	}	150 ”
” Kalmar ”		
” Dalregementet	}	150 ”
” Bohusläns regemente		
” Helsinges ”	}	140 ”
” Elfsborgs ”		
” Vesterbottens fältjägarecorps.....	}	150 ”
” Södermanlands regemente		
” Jemtlands fältjägarecorps	}	130 ”
”		

<i>Angående lättnader i rustnings- och roterings- bördan. (Forts.)</i>	för Norra skånska infanteriregementet	} 130 kronor
	” Södra skånska ”	
	” Norrbottens fältjägarcorps	

vid berustade båtsmanshållet:

för Blekinge 1:a—6:e kompani	110	”
” Södra Möre 1:a—3:e ”	100	”

vid roterade båtsmanshållet:

för Tjustrs kompani	} 130	”
” Gotlands 1:a och 2:a		
” Södermanlands 1:a och 2:a		
” Södra Roslags 1:a och 2:a		
” Norra ” 1:a och 2:a		
” Andra Norrlands 1:a och 2:a	} 120	”
” öfriga båtsmanskompanier		
” frälseroteringen i Blekinge och Södra Möre		
” utsockne frälsehemman i Halland (half vakansafgift)	60	”

att till grund för beräkningen af det understöd, som bestås hvarje rusthåll eller rote, skola läggas ofvannämnda värden, med undantag för med ordinarie rotering, till hälften emot annan roterad jord, belagda hemman inom de f. d. privilegierade jernbergslagen, hvilka hemmans roteringsskyldighet för hvarje rote skall bestämmas till hälften af ofvannämnda medelvärde för det regemente, till hvilket de äro indelade eller inom hvars stånd de äro belägna;

att understöd icke bestås

a) sådana vakanta rusthåll och rotar, hvilkas vakansafgifter jemte öfriga prestationer icke uppgå till åttio procent af ofvan angifna medelvärde för det regemente, corps eller kompani, hvartill de höra;

b) soldatrotarne inom Särna, Idre och Hede byalag i Kopparbergs län, båtsmansrotarne på Visingsö samt de nio båtsmansrusthåll i Kalmar län, för hvilka presterskapet emot eftergift af sina utlagor erlägger vakansafgift, äfvensom städernas båtsmanshåll;

att till öfriga rusthåll och rotar skall utbetalas ett årligt understöd, som för rotar, hvilka icke åtnjuta understöd af statsmedel, bestämmas till tio procent af ofvannämnda medelvärdet, men för rusthåll och sådana rotar, som åtnjuta understöd af statsmedel, till 10 procent af det belopp, hvarmed ofvan upptagna medelvärde öfverstiger värdet af det för rustningen eller roteringen åtnjutna understöd, hvarom i nästföljande punkt säges;

att de till statsverket indragna ränte- och tiondeanslag äfvensom sådana afskrifna räntor, för hvilka ersättning till rusthåll och rotar nu utbetalas efter årlig medelmarkegång, skola omsättas till penningar efter medeltalet af 1873—1882 årens medelmarkegångspris, och skall beloppet deraf med tillagd forsellönersättning å spanmålen, beräknad till 8 öre kubikfoten för råg och korn samt 6 öre kubikfoten för

hafre, för hvarje rusthåll eller rote sammanföras med det till rusthålllet eller roten eljest från statsverket utgående penningeanslag; samt att de ytterligare bestämmelser, som för utbetalning af detta understöd kunna finnas erforderliga, må af Kongl. Maj:t meddelas.»

»2:o) att å ordinarie stat under fjerde hufvudtiteln måtte uppföras ett reservationsanslag å 150,000 kronor i och för statsverkets öfvertagande från och med år 1885 af den rusthållarne vid ej mindre det berustade kavalleriet än äfven det berustade infanteriet åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla beklädnads-, beväringss-, remtygssamt häst- och sadelmunderingspersedlar, under vilkor, att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar; att den rusthållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, af hvarje rusthållsnummer till statsverket erlägges en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor, hvilken må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras;

3:o) att å ordinarie stat under femte hufvudtiteln måtte uppföras ett reservationsanslag å 40,000 kronor i och för statsverkets öfvertagande från och med år 1885 af den rust- och rotehållare vid båtsmanshålllet åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla de till båtsmansbeklädnaden hörande s. k. småpersedlarne samt kappsäcken, under vilkor, att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rust- eller rotehållare anskaffade motsvarande persedlar, och att den rust- och rotehållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt

att i sammanhang dermed den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1885 med en tiondedel minskas.»

Emot denna Utskottets hemställan hade reservationer anmälts dels af Herrar Grefve *G. Sparre*, *L. V. S. Lothigius*, Friherre *G. Tamm*, *R. Törneblad*, *B. Rääf* och *A. Koch*, hvilka yrkat afslag å punkten 1:o); dels af Herrar Friherre *H. M. Palmstierna* och *C. E. Caspars-son*, hvilka ansett att Utskottets hemställan bort ega följande lydelse:

1:o) att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville till näst instundande Riksdag inkomma med förslag till sådan reglering af indelningsverket, att, å ena sidan, rustnings- och roteringsbördan lindras och, så vidt möjligt är, till beloppet fixeras, och å andra sidan institutionen göres så lämplig för sitt militära ändamål, som förhållandena och indelningsverkets befintliga tillgångar kunna medgifva;

2:o) att Riksdagen, i sammanhang med och såsom förberedande åtgärder till den i föregående punkt ifrågasatta reglering, måtte för sin del redan nu besluta:

a) att statsverket från och med år 1886 öfvertager den rust-

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.
(Forts.)*

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.
(Forts.)*

hållarne vid ej mindre det berustade kavalleriet än äfven det berustade infanteriet åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla beklädnads-, bevärnings-, remtys- samt häst- och sadelmunderingspersedlar, under vilkor, att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rusthållarne anskaffade motsvarande persedlar; att den rusthållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, af hvarje rusthållsnummer till statsverket erlägges en årlig ersättning för besvärets upphörande af 20 kronor, hvilken må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras;

b) att statsverket från och med år 1886 öfvertager den rust- och rotehållare vid båtsmanshållet åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla de till båtsmansbeklädnaden hörande s. k. småpersedlarne samt kappsäcken, under vilkor, att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rust- eller rotehållare anskaffade motsvarande persedlar, och att den rust- och rotehållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt

att i sammanhang dermed den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1886 med en tiondedel minskas; dels ock

af Herr *L. M. Nordenfelt*, som biträdde sistberörde, af Herrar Friherre H. M. Palmstjerna och C. E. Casparsson afgifna reservation, i hvad den afser det under 1:o omförmälda förslag till underdånig skrifvelse.

Efter det Utskottets här förut intagna hemställan under mom. 1:o blifvit uppläst erhöles ordet af

Herr Rydin, hvilken anmält sig ämna afgifva yttrande i fråga om sättet för föredragningen af Utskottets under förevarande punkt gjorda hemställanden, och nu i sådant afseende anförde: Efter den utgång den i punkten Litt. A. upptagna frågan fått här i Kammaren, är det icke i sjelfva saken som jag kommer att yttra mig, utan endast om föredragningssättet. Om vi gå igenom punkterna 1, 2 och 3 under Litt B, så finna vi, att Utskottet börjar med att föreslå Riksdagen att till det och det särskildt uppgifna ändamålet bevilja bestämda anslag. Ser man åter på motionerna och den motivering, de erhållit, så finner man att de blifvit sönderdelade i två delar, innefattande den ena de väckta förslagen om att från och med år 1885 hvarje rust- och rotehåll skall erhålla lättnad i rust- och roteringsbesvären, uppgående till tio procent af deras uppskattade medelvärdet, och den andra de särskilda framställningarne om att anslag till så och så stort belopp måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition för ändamålet. Samma är förhållandet med de motioner, i hvilka föreslås, att staten skall öfvertaga rusthållarnes åliggande att bekosta beklädnads- m. fl. persedlar samt skyldigheten vid båtsmanshållet att

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.
(Forts.)*

bekosta kappsäck och s. k. småpersedlar. Jemväl i sin motivering har Utskotsset iakttagit ungefär enahanda ordning, utgått från samma betraktelsesätt och ansett, att den eller den ändringen bör ske i rust- och rotehållares nuvarande skyldigheter att utgöra prestationer till försvarsväsendet samt att, i händelse den och den lindringen blir beslutad, erforderliga medel för dess verkställande böra af Riksdagen beviljas. Här af framgår tydligt, att det gäller att först afgöra, huru vida ändring skall ske i de prestationer, som innefattas i de i § 80 Regeringsformen omfördälda indelningsverk och knekte- och båtsmanskontrakt, för hvilken ändring gäller Regeringsformens § 80, som erfordrar Konungens och Riksdagens eller d. v. s. här båda Kamrarnes gemensamma samtycke, och dernäst att, för den händelse ifrågavarande lindringar blifva af Riksdagen bifallna, till Kongl. Maj:ts disposition ställa erforderliga medel. Den förra frågan är en lagstiftningsfråga, den senare en statsregleringsfråga; och då statsregleringsfrågan är beroende på lagstiftningsfrågans utgång, så måste den senare vara afgjord, innan den förra kan afgöras. Till följd här af, och då man i Utskottets kläm sammanblandat dessa frågor, tillåter jag mig föreslå, att beträffande denna punkt vid föredragning först göres proposition derpå om Kammaren vill besluta,

att från och med 1885 hvarje rust- och rotehallare erhåller en lättnad i rustnings- och roteringsbesvärerna, motsvarande 10 procent af besvärerna,

och för det andra, derest denna proposition bifalles, proposition derpå, om Kammaren vill besluta

att, derest detta förslag vinner Riksdagens bifall, denna lättnad beredes i form af understöd från statsverket till hvarje rusthallare eller rote efter följande grunder:

att prestationerna — — — — — må af Kongl. Maj:tt meddelas;

samt att för sådant ändamål å ordinarie stat under Riksdagens fjerde och femte hufvudtitlar uppföras särskilda förslagsanslag till belopp å den förra hufvudtiteln af 475,000 kronor och å den senare 75,000 kronor.

Hvad som föranledt mig att begära en så beskaffad föredragningsordning är den omständigheten, att jag i pressen sett uttalade insinuationer mot denna Kammare att den skulle vilja på detta sätt förfära för att undvika grundlagens stadgande och afgöra en lagstiftningsfråga, sådan som denna, genom att blanda den tillsammans med en anslagsfråga och på det sättet bringa till stånd en gemensam votering, för den händelse Kamrarna skulle råka i olika meningar i afseende å sjelfva skyldigheten att utgöra de prestationer indelningsverket bestämmer och rotekontrakten betinga. Den frågan måste naturligtvis först afgöras, emedan det är en lagstiftningsfråga; först sedan detta skett, och för den händelse detta bifalles, kommer anslaget i fråga, men om lagstiftningsfrågan icke bifalles, förfaller också frågan om anslag; ty då ändamålet icke finnes, kan naturligtvis icke heller medlet komma i fråga.

Jag föreslår således en sådan föredragningsordning, som här förut af mig omförmäls.

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.*
(Forts.)

Herr Ola Andersson yttrade: Jag skall deremot bedja om bifall till Utskottets förslag i det skick det föreligger och på det sätt det af Utskottet uppsatts. Jag tror att den föregående talaren gjort sig skyldig till en sammanblandning med lagstiftningsfrågor i allmänhet, något som icke här föreligger, ty då skulle åtminstone ärendet varit behandladt på annat sätt, än som nu skett. Det är nemligen behandladt af Stats-Utskottet och icke af sammansatt Stats- och Lag-Utskott, och jag kan icke se, att detta strider mot gällande former och grundlagen. Skulle det förslag, som här föreligger, blifva Riksdagens beslut, har dermed intet hinder lagts för Kongl. Maj:t att pröfva, huru vida ett sådant beslut rubbar 80 § Regeringsformen och de hufvudgrunder för indelningsverket, som der omtalas, hvilket dock lärer vara omöjligt att bevisa. Kongl. Maj:ts pröfningsrätt är härmed alldeles icke afskuren; och således lärer intet hinder förefinnas för behandling af frågan i den form och i den ordning, som af Utskottet här uppställts, hvadan jag också nu anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rubenson: I motsats till den föregående talaren skall jag be att få instämma i hvad Herr Rydin föreslagit. Jag vill till en början erinra om de ord, som för en stund sedan yttrades från kalmarbänken, nemligen att det fordrades tillmötesgående från begge sidor. Jag hemställer till herrarne sjelfve, huru vida icke, om I önsken tillmötesgående, I också sjelfve bören visa sådant. Faller nemligen frågan i endera Kammaren, så är det icke riktigt att draga den under gemensam votering; ty enligt mitt sätt att se saken är det icke grundlagsenligt att behandla denna fråga som en anslagsfråga. Det heter nemligen i § 80 Regeringsformen: "Krigsmagten till häst och fot så väl som båtsmanshållet af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intill dess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammanstämmande beslut, tillkomma." Jag frågar om det kan vara i enlighet med grundlagens anda och mening, att detta indelningsverk, hvilket fått ett sådant skydd i grundlagen, afskaffas på det sätt, att man beviljar en lindring till en början af 10 procent och sedan ytterligare 10 eller 20 procent o. s. v., ända tills man skaffat bort hela indelningsverket?

Vidare skall jag be få fästa uppmärksamheten på, att det af Stats-Utskottet begagnade sätt att uttrycka sig icke heller kan vara öfverensstämmande med hvad man verkligen menat. Här föreslås, att Riksdagen skall besluta att för beredande af en lindring i rustnings- och roteringsbesvären måtte å ordinarie stat under riksstatens fjerde och femte hufvudtitlar uppföras särskilda förslagsanslag till vissa belopp, allt under vissa förutsättningar. Man har således icke vågat föreslå, att lindringarne skola beslutas, utan man har inskränkt sig till att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett visst anslag för att dermed bereda lindringarne. Äfven om Riksdagen beviljade detta an-

slag, och Kongl. Maj:t toge mot detsamma, vore därför icke lindringarne formligen beslutade. Ett dylikt beslut kan ej på det angifna sättet ske, utan att 80 § Regeringsformen komme att sitta emellan.

Jag anser det för öfrigt icke vara klokt att så ställa saken på sin spets. Det förslag, som i denna Kammare blifvit väckt af Herr Rydin, kommer ovilkorligen att väckas äfven inom Första Kammaren och säkerligen äfven att der bifallas; och då komma herrarne slutligen att blifva tvungne att i allt fall acceptera detta åskådningssätt. Det torde därför vara bäst att så godt först som sist visa det så mycket omordade tillmötesgåendet.

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag kan icke förstå, hvarför man vill göra detta till en lagstiftningsfråga; jag kan icke se ett ord i Utskottets förslag, som berättigar dertill. Här är endast föreslaget att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett visst anslagsbelopp, för att dermed lindra rust- och rotehållarnes börda. Frågan är enligt mitt förmenande en ren anslagsfråga och icke något annat. Ställer man icke dessa medel till Kongl. Maj:ts disposition, kan han ingenting göra; men, beviljas åter anslagen, då är han i tillfälle att vidtaga de åtgärder, som blifvit ifrågasatta, nemligen att bereda en lindring af 10 procent af värdet på rust- och rotehållarnes besvär. Det är allt som ligger i Utskottets förslag. Men icke är det en lagstiftningsfråga och ej heller kan man säga, att indelningsverkets vara eller icke vara beror på dessa anslags beviljande. Det är endast meningen att gifva Kongl. Maj:t nödiga medel för att vidtaga de åtgärder, han för skattelindringens genomförande kan anse behöfliga.

Jag kan därför icke se något skäl, hvarför man icke skulle föredraga Utskottets förslag och besluta deröfver i den ordning det är uppställt. Icke heller kan jag fatta, hvarför man skulle hysa någon fruktan därför, så vida skälet icke är att man icke vill ställa några medel till Kongl. Maj:ts disposition för det ändamål, som nu blifvit ifrågasatt. Beviljas icke skattelindringen, så finnas ju medlen i behåll; och då få ju ändock de herrar sin vilja fram, som icke dertill velat gifva något anslag.

Jag hemställer för min del, att utlåtandet föredrages i den ordning och på det sätt det blifvit uppsatt, och finner icke skäl deri göra någon ändring.

Herr Rydin: Om frågan här endast vore att till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett visst anslag, för att dermed lindra rust- och rotehållares prestationer, allt efter som omständigheterna och förhållandena det kräfde, så skulle man kunna säga, att förhållandet vore sådant som Herr vice Talmannen nyss påstod; men härom är icke fråga, utan meningen är, att rust- och rotehållarnes prestationer skulle lindras med 10 procent af prestationernas värden. Denna lindring är på det närmaste förenad och sammanbunden med indelningsverket och med de för knekt- och båtsmanshållet upprättade kontrakt; och det är således en ändring i dessa frågan nu gäller. Under sådana förhållanden är det ju också tydligt, att detta icke kan vara en blott och bart

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.*
(Forts.)

anslagsfråga. Man skulle i sådant fall kunna föreslå, till exempel, att, i stället för att minska en skatt med det och det beloppet, Riksdagen ville bevilja ett visst anslag, hvaraf Kongl. Maj:t skulle gifva de och de skattskyldige en så och så stor summa, hvarmed de skattskyldige kunde betala sin skatt. En sådan metod kommer likväl icke i fråga vid bevillningar, som utgöra föremål för gemensam omröstning, ty der sätter man i stället ned skattebeloppet; men i nu förevarande fall, der frågan gäller samma sak, har man blott begagnat sig af en annan form för att sätta ned värdet på en viss prestation, som man skulle hafva betalat kontant. Detta hindrar naturligtvis icke, att frågan i verkligheten gäller en ändring i den prestations utgörande, som, enligt Regeringsformens § 80, såsom en lagstiftningsfråga står under Konungs och Riksdags gemensamma beslutande myndighet. Skall icke Utskottets förslag på nu angifna sätt tolkas, så måste man tro, att hvad Utskottet i denna punkt föreslagit är således endast en omväg för att inbilla folk att frågan icke gäller att lindra rust- och rotehållarnes bördor, utan endast ett simpelt anslag. Det är på grund deraf jag fortfarande yrkar bifall till hvad jag föreslagit.

Herr Lyttkens: Så vidt jag kunnat förstå de handlingar, jag haft tillfälle se, om indelningsverkets införande, var hufvudgrunden derför att bonden skulle hålla soldat eller dragon mot det att han själf och hans husfolk skulle vara befriade från utskrifning till krigstjänst, och att han under alla omständigheter skulle ansvara för karls anskaffande. Detta är den hufvudgrund för indelningsverket, som står under skydd af 80 § Regeringsformen; men icke kan dermed afses dessa småpersedlar, hvarom här är fråga. Vore detta händelsen, skulle väl vid infanteribeklädnadens öfverflyttande på statsverket frågan härom hafva behandlats af Lag-Utskottet, hvilket dock ju icke skedde. Det är ganska egendomligt att höra Professor Rydin nu hylla en helt annan åsigt än vid ett föregående tillfälle, då en annan fråga var före, som enligt denna Kammares åsigt var just af den beskaffenhet, att den vidrörde de grunder i indelningsverket, som stå under skydd af 80 § Regeringsformen. Jag syftar härmed på den bekanta kungörelsen från Kongl. Maj:t, som utkom rent af i ordresväg, nemligen att rust- och rotehållare vid värfvandet af behöfligt manskap icke medgafs den utsträckning i ålder för rekryts antaglighet, som förut fans, hvarigenom en ganska betydlig inskränkning i deras rätt i detta hänseende gjordes. Professor Rydin hyste då den åsigten, att härigenom rubbades på intet sätt indelningsverkets grunder, eller något intrång i rust- och rotehållarnes rätt derigenom gjordes, utan detta kunde Kongl. Maj:t mycket väl tillåta sig; och under den reservation, som vid Konstitutions-Utskottets betänkande härom var fogad, fans icke hans namn, fastän han då var ledamot af detta Utskott. Han hyllade den gången en alldeles motsatt mening emot nu. För min del anser jag icke denna fråga vara bland de grunder för indelningsverket, som afses i 80 § Regeringsformen, och instämmer derföre med Herr Ola Andersson i hans yrkande, att föredragningen af punkten B måtte ske i den ordning Stats-Utskottet föreslagit.

Herr Nils Petersson: Nog får man ibland höra Herr Rydins juridiska spetsfundigheter, men denna gång tror jag att han gått något för långt. Jag kan icke tro att han menade allvar, då han sade att frågan berörde 80 § Regeringsformen. Och, för öfrigt, huru förhåller det sig med denna grundlagsparagraf och de deri åberopade kontrakt? Togos deras bestämmelser i akt vid de tillfällen, då man föreslog först 12 dagars och sedermera 15 och 30 dagars öfningar för beväringen? Kunna väl nu de ifrågasatta lindringarne anses vara i någon mån jemförliga med eller svarande emot de åligganden, som blifvit pålagda rust- och rotehållare utöfver de skyldigheter i de omtalade kontrakten grundlagen dem ålägger? Kan det väl anses för mycket att gifva dem denna lilla smula ersättning? Nej, måste man svara, om man vill vara rättvis; och jag hoppas att Herr Rydins åtgöranden i denna sak icke skola hafva framgång. Jag anhåller hos Herr Talmannen, att frågan föredrages och behandlas såsom den förekommer i Utskottets utlåtande.

*Angående
lättnader i
rustnings-
och roterings-
bördan.
(Forts.)*

Herr Rydin: Jag uppkallades af Herr Lyttkens, som har en ovanlig svårighet att förstå hvad jag säger. Det är ju också möjligt, att jag icke alltid uttrycker mig nog tydligt. Jag sade emellertid att vi här hafva att göra med både en lagstiftningsfråga och en statsregleringsfråga, och att man vill binda i hop dessa frågor för att, på samma gång man genomdrifver den ena, man äfven skall kunna drifva igenom den andra, som eljest, derest Kamrarne stanna i olika meningar, antagligen skulle komma att falla.

Hvad Herr Lyttkens yttrade angående det som passerat i Konstitutions-Utskottet för flera år sedan, lemna jag derhän. Men att här föreligger en lagstiftningsfråga, öfver hvilken Riksdagen icke ensamt, utan Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt eger att besluta, är alldeles klart. Den fråga som han omnämnde var af en helt annan beskaffenhet, nemligen en sådan, som tillhörde Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftning och rörande hvilken således Kongl. Maj:t egde att ensam besluta.

Härmed var öfverläggningen rörande föredragningsrådet slutad. Herr Talmannen framställde propositioner dels på yrkandet att Utskottets i förevarande mom. gjorda hemställan måtte i ett sammanhang, sådan densamma blifvit af Utskottet uppställd, till behandling företagas, dels på bifall till det, i fråga om sättet för föredragningen, af Herr Rydin under öfverläggningen framställda förslag; och ansåg Herr Talmannen den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Då votering likväl begärdes, blef nu uppsatt och justerad en omröstningsproposition af följande innehåll:

Den, som vill, att Stats-Utskottets hemställan under Litt. B mom. 1:o af Utlåtandet N:o 33 skall till afgörande företagas i ett sammanhang, sådan samma hemställan af Utskottet blifvit uppställd, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, i fråga om sättet för föredragningen af Utskottets berörda hemställan, bifallit det förslag, som af Herr Rydin i sådant afseende framstälts.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utvisade 120 ja mot 58 nej; och hade Kammaren alltså beslutat i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af förevarande moment till klockan 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter klockan $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.